

1.988

LEITZA

'88

PLAZAOLA

LEITZAKO ALDIZKARIA

11 Zenbakia

Leireto Zenearen Festak abuztuak 10-15

1.988 PESTETAKO EGITARAUUA

Leitzako Udalak Aurrera Kirol Elkartearen laguntzaz 1988ko Abuztuak 10, 11, 12, 13, 14 eta 15ean Tiburtzio Donearen ohoretan ospatutako pesten egitaraua.

Programa de festejos organizados por el Ayuntamiento de Leitza, en colaboración con el C.D. AURRERA, en honor de su patrono San Tiburcio y que tendrán lugar los días 10, 11, 12, 13, 14 y 15 del mes de agosto de 1988.

IGANDEA

DOMINGO

UZTAILA 31
JULIO 31

Pestetako egitarauen banaketa egingen da. Leitzako gazteak eskean ibiliko dira etxez-etxe soinua joaz. (Gogoan izan dirua kaxa giltzatua dutenei bakarrik eman daitekela).

Arratsaldeko 5etan: Artzai zakurren Leihaketa.

Arratsaldeko 7etan: NAYGI taldearekin dantzaldia plazan.

Arratsaldeko 7etan: ARTADI txarangarekin kalejirak 9ak arte.

Gaueko 11etan: Berriz, NAYGI taldearekin dantzaldia plazan.

Gaueko 12tan: Gaiteroak ibiliko dira herrian barrena kalejiran.

Se efectuará el reparto de programas a cargo de los jóvenes del pueblo acompañados de música. (Solamente se debe entregar el dinero a aquéllos que vayan provistos de caja precintada).

5 de la tarde: Campeonato Comarcal de perros de pastor.

7 de la tarde: Actuación del grupo Naygi.

7 de la tarde: Kalejiras a cargo de la txaranga ARTADI, hasta las 9.

11 de la noche: Nueva actuación del grupo NAYGI.

12 de la noche: Kalejiras a cargo de

7 ABUZZTUA
AGOSTO

IGANDEA

DOMINGO

«DIA DEL NIÑO»

8 de la mañana: Diana.

9 de la mañana: Embolados para los niños.

10,30 de la mañana: La Corporación, acompañada por los dantzaris ttikis del AURRERA, acudirá a la Misa mayor.

11,30 de la mañana: Juegos infantiles.

5,30 de la tarde: Embolados para los niños:

6,30 de la tarde: Actuación de los dantzaris ttikis y a continuación bombas japonesas.

8 de la tarde: Kalejiras a cargo de la txaranga ARTADI.

8,30 de la tarde: Bailables amenizados por la orquesta NAYGI.

12 de la noche: Nueva actuación del grupo NAYGI.

«UMEEN EGUNA»

Goizeko 8tan: Diana txistulariekin.

Goizeko 9tan: Zezenak plazan.

Goizeko 10,30tan: Meza Nagusia, Korporazioa dantzari ttikiekin batera joanen delarik.

Goizeko 11,30tan: Umeentzat jokoak.

Arratsaldeko 5,30tan: Umeen zezen pesta.

Arratsaldeko 6,30tan: Dantzari ttikien saioa eta ondoren bonba japoniarrak.

Arratsaldeko 8tan: Kalejirak ARTADI txarangarekin.

Arratsaldeko 8,30tan: NAYGI taldearekin dantzaldia.

Gaueko 12etan: Dantzaldia NAYGI taldearekin.

ASTEAZKENA

MIERCOLES

ABUZZTUA
AGOSTO 10

«PESTA BEZPERA»

Arratsaldeko 6etan: Ezkila jotzea eta etxafuegoak botatzea pestei hasera emanaz. Ondoren kalejirak eta buru haundiak, txistulariak eta ARTADI txarangarekin.

Arratsaldeko 7tan eta gaueko

12etan: Dantzaldia JOSELU ANAIK taldearekin.

«VISPERA DE FIESTAS»

6 de la tarde: Inicio oficial de las fiestas con repique de campanas y disparo del cohete. A continuación kalejiras y cabezudos a cargo de la txaranga ARTADI y los txistularis.

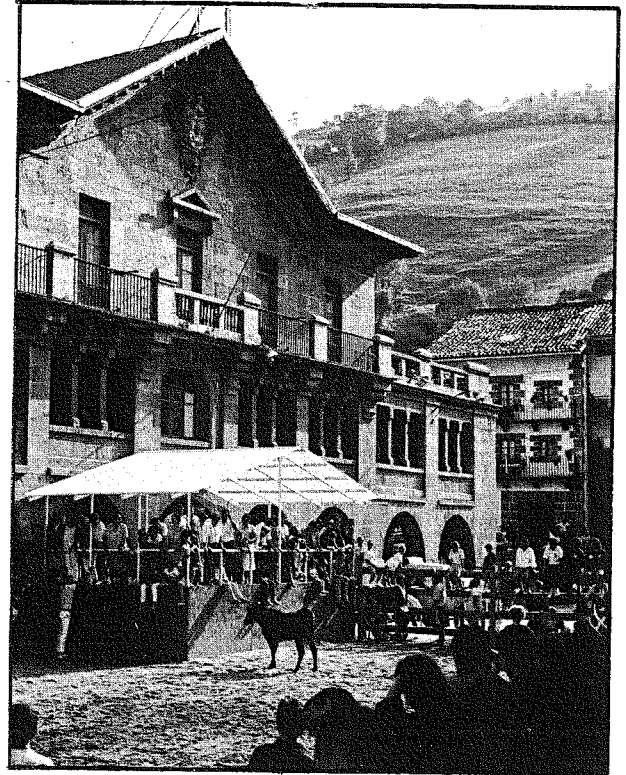
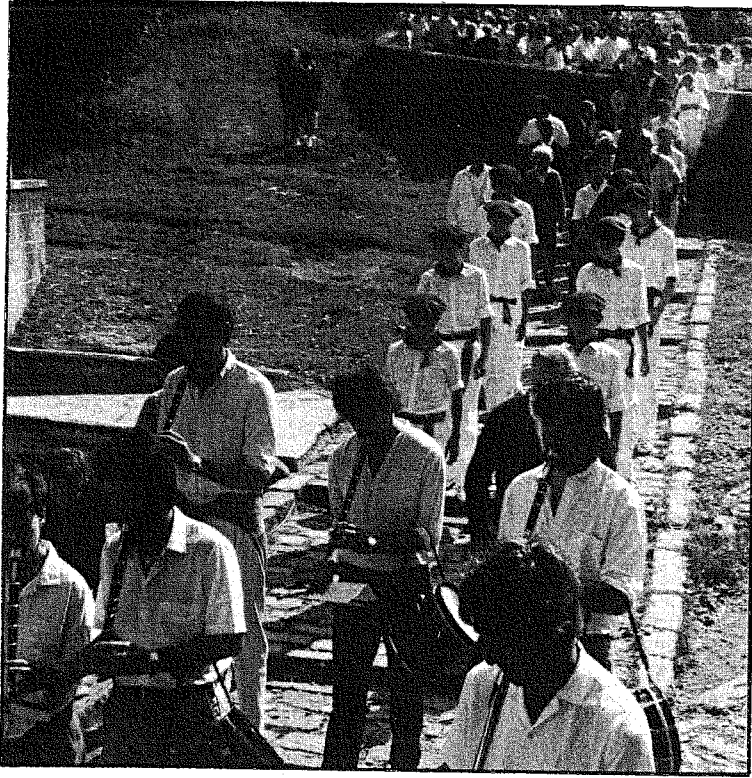
7 de la tarde y 12 de la noche:

Bailables amenizados por el grupo JOSELU ANAIK.

11

ABUZZTUA AGOSTO OSTEGUNA

JUEVES

«TIBURTZIO DONEAREN EGUNA»

Goizeko 7,30tan: Dianak, txistulariek eta ARTADI txarangak joak.

Goizeko 9tan: Entzierroa eta zezenak plazan.

Goizeko 10,30tan: Meza Nagusia, Korporazioa Aurrerako dantzariekin joanen delarik.

Eguerdiko 12etan: AURRERAKO ezpatadantzariak plazan. Ondoren pilota partidua plazan:

AIZAGIRRE-MARIEZKURRENA
IPARRAGIRRE-URKIOLA

Arratsaldeko 5,30tan: Zezenak plazan.

Arratsaldeko 6,30tan: Ondoren Anjel Alduntzin eta Luis Erbitiri omenaldia. Txistularien saio bikaina.

Arratsaldeko 7,30tan: Pilota partidu profesionalak frontoian.

Arratsaldeko 8tan: Dantzaldia MINXORIAK taldearekin.

Gaueko 12etan: Dantzaldia MINXORIAK taldearekin.

«FESTIVIDAD DE SAN TIBURCIO»

7,30 de la mañana: Diana a cargo de los txistularis y la txaranga ARTADI.

9 de la mañana: Encierro y embolados en la plaza.

10,30 de la mañana: La Corporación, acompañada por los Dantzaris del AURRERA, acudirá a la Misa mayor.

12 del mediodía: Actuación de los ezpatadantzaris del AURRERA. A

continuación partidos de pelota: AIZAGIRRE-MARIEZKURRENA

IPARRAGIRRE-URKIOLA

5,30 de la tarde: Vaquillas.

6,30 de la tarde: Alarde de txistularis, en homenaje a Angel

Alduncin y Luis Erviti.

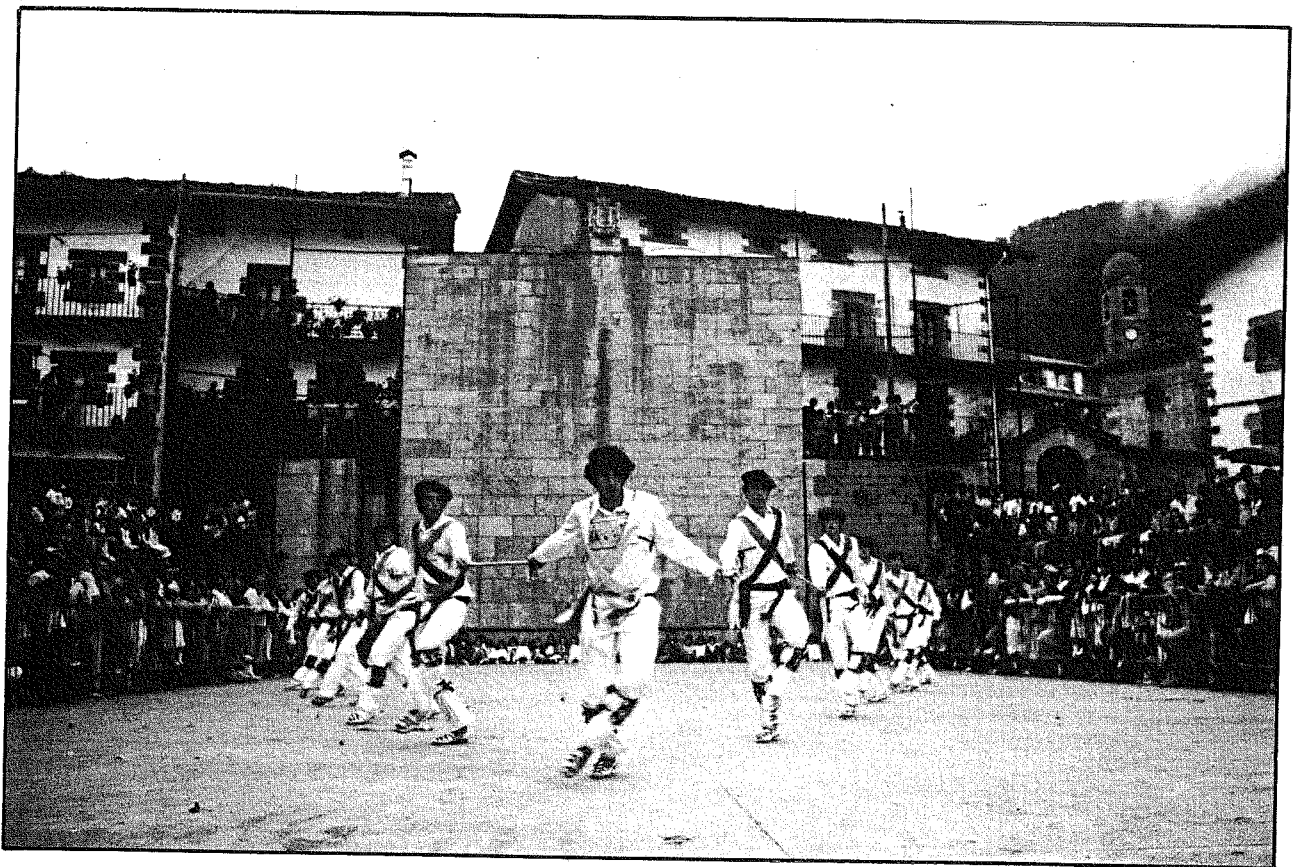
7,30 de la tarde: Partidos de pelota profesionales en el frontón.

A las 8 de la tarde y 12: Bailables amenizados por el grupo MINXORIAK.

OSTIRALA

VIERNES

ABUZZTUA
AGOSTO 12

Goizeko 7,30 etan: Dianak, txistulariek eta ARTADI txarangak joak.

9,30tan: Entzierroa eta zezenak plazan.

Goizeko 11,30tan: Herri Kirolak: I. Perurena eta M. Saralegi harrijasotzen.

HERRIKO (26 urte arteko) AIZKOLARIEN TXAPELKETA.

Arratsaldeko 5,30tan: Zezenak plazan.

Arratsaldeko 6,30tan: Dantzarien saioa plazan. Ondoren bonba japoniarrak.

Arratsaldeko 8etan: GAU BELA taldearekin dantzaldia.

Gaueko 12tan: GAU BELA taldearekin dantzaldia.

7,30 de la mañana: Diana.

9,30 de la mañana: Encierro y embolados.

11,30 de la mañana: Deporte Rural: Actuación de los harrijasotzaites I. Perurena y M. Saralegi. Campeonato de Aizkolaris del pueblo (menores de 26 años).

5,30 de la tarde: Embolados.

6,30 de la tarde: Actuación de los Dantzaris y bombas japonesas.

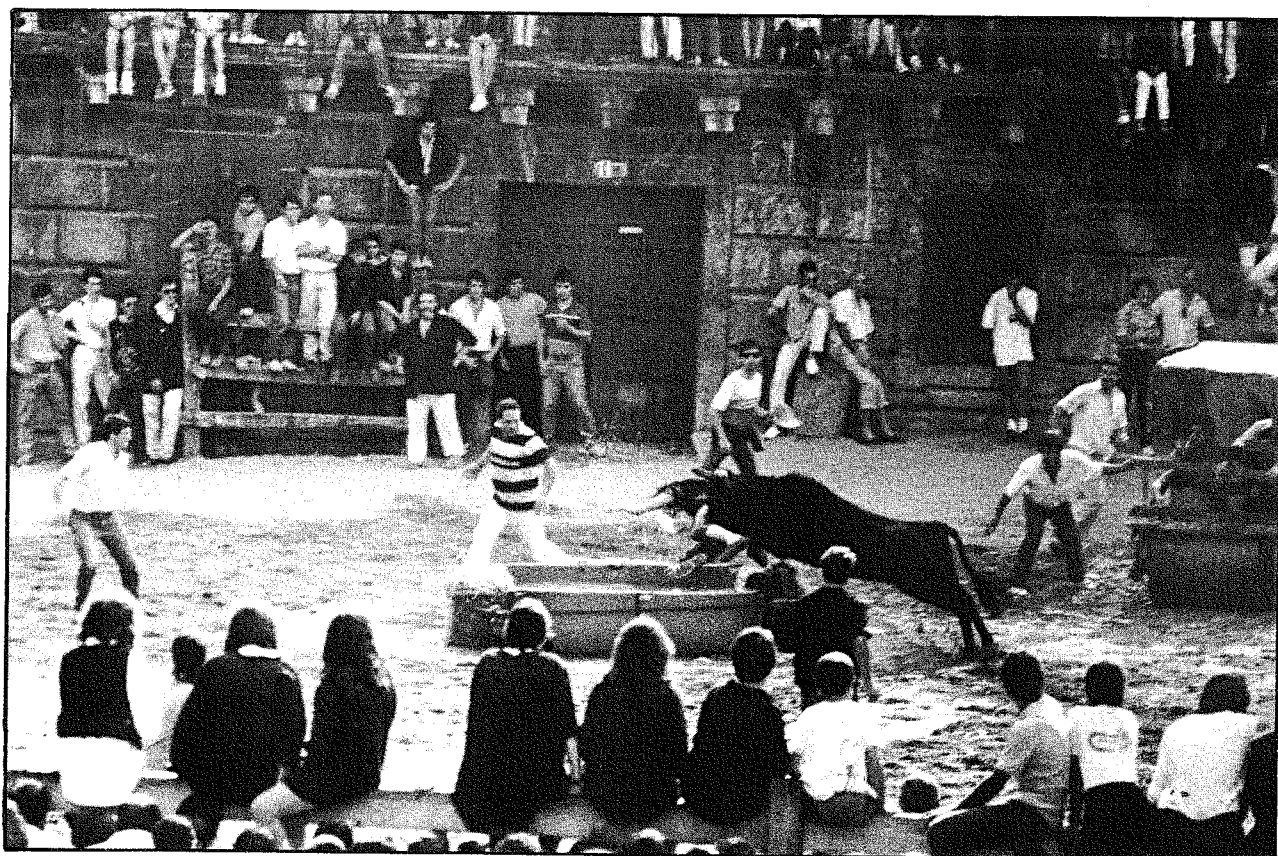
8 de la tarde: Bailables a cargo de GAU BELA.

12 de la noche: Bailables a cargo de GAU BELA.

13 ABUZZTUA
AGOSTO LARUNBATA

SABADO

Goizeko 7,30etan: Diana.

Goizeko 9,30etan: Entzierroa eta zezenak plazan.

Eguerdiko 12tan: Bertsolarien saioa zinean. LAZKAO TXIKI, AROZENA, PEÑAGARIKANO, LOPATEGI.

Arratsaldeko 5,30tan: Zezenak plazan.

Arratsaldeko 6,30etan: Leitzeko ingurutxoak plazan. Ondoren bonba japoniarrak.

Arratsaldeko 8tan: GAU BELA taldearekin dantzaldia.

Gaueko 12tan: GAU BELA taldearekin dantzaldia.

7,30 de la mañana: Diana.

9,30 de la mañana: Encierro y embolados.

12 del mediodía: Actuación de bertsolaris en el cine: LAZKAO TXIKI, AROZENA, PEÑAGARIKANO, LOPATEGI.

5,30 de la tarde: Embolados.

6,30 de la tarde: Inгурutxo de Leiza y a continuación bombas japonesas.

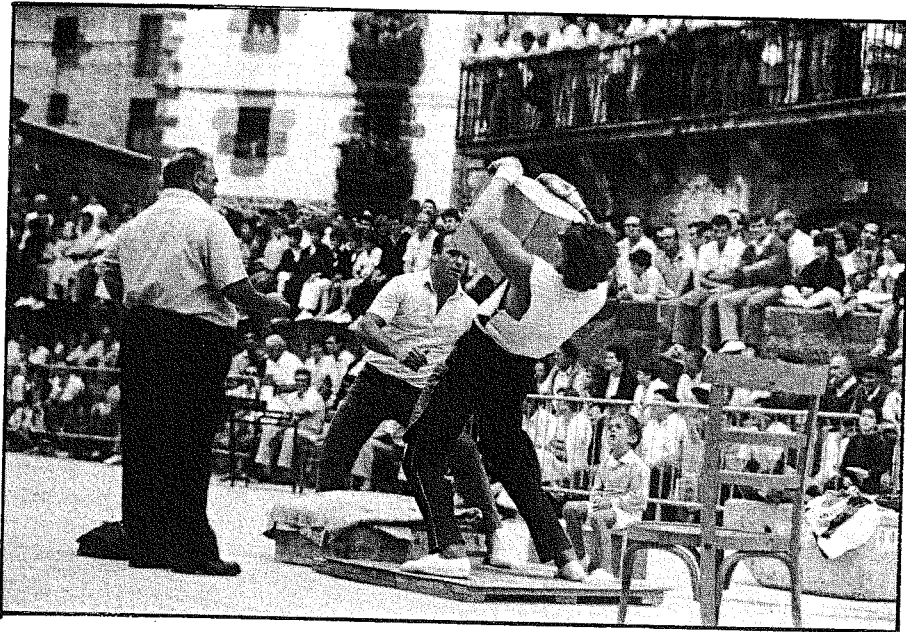
8 de la noche: Bailables a cargo del grupo GAU BELA.

12 de la noche: Bailables a cargo del grupo GAU BELA.

IGANDEA

DOMINGO

ABUZZTUA
AGOSTO 14

Goizeko 7,30tan: Diana txistulariek eta Artadi txarangak joak.

Goizeko 9,30tan: Entzierroa eta zezenak plazan.

Goizeko 11,30tan: V. Sagardo Leihaketa plazan.

Arratsaldeko 5etan: Zezenak plazan.

Arratsaldeko 6etan: Herri Kirolak. PENTHATLON.

MENDIZABAL-GARCIARENA
MINDEGIA-AYERDI

Arratsaldeko 8etan eta gaueko 12etan: HARITZA taldearekin dantzaldia.

7,30 de la mañana: Diana a cargo de los txistularis y la txaranga ARTADI.

9,30 de la mañana: Encierro y embolados.

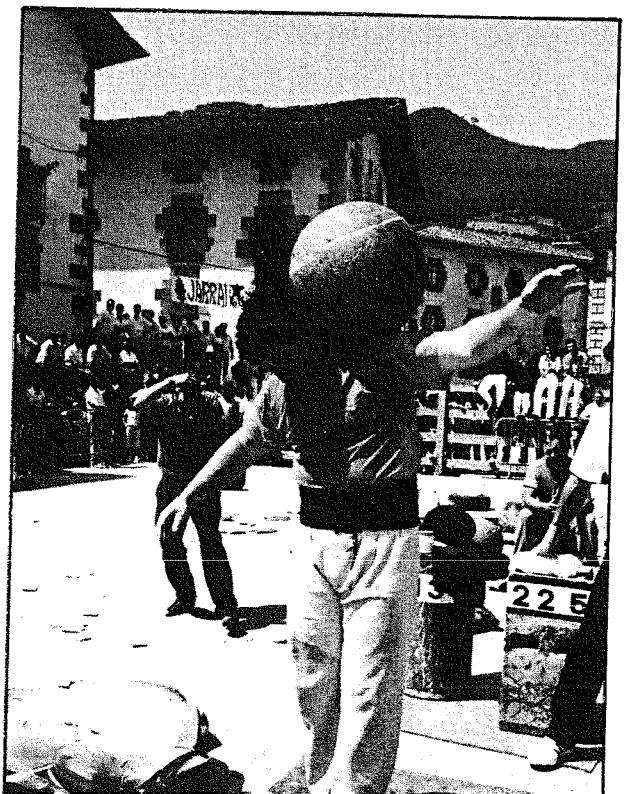
11,30: V Concurso de Sidras organizado por las sociedades.

5 de la tarde: Embolados.

6 de la tarde: Deporte Rural. PENTHATLON.

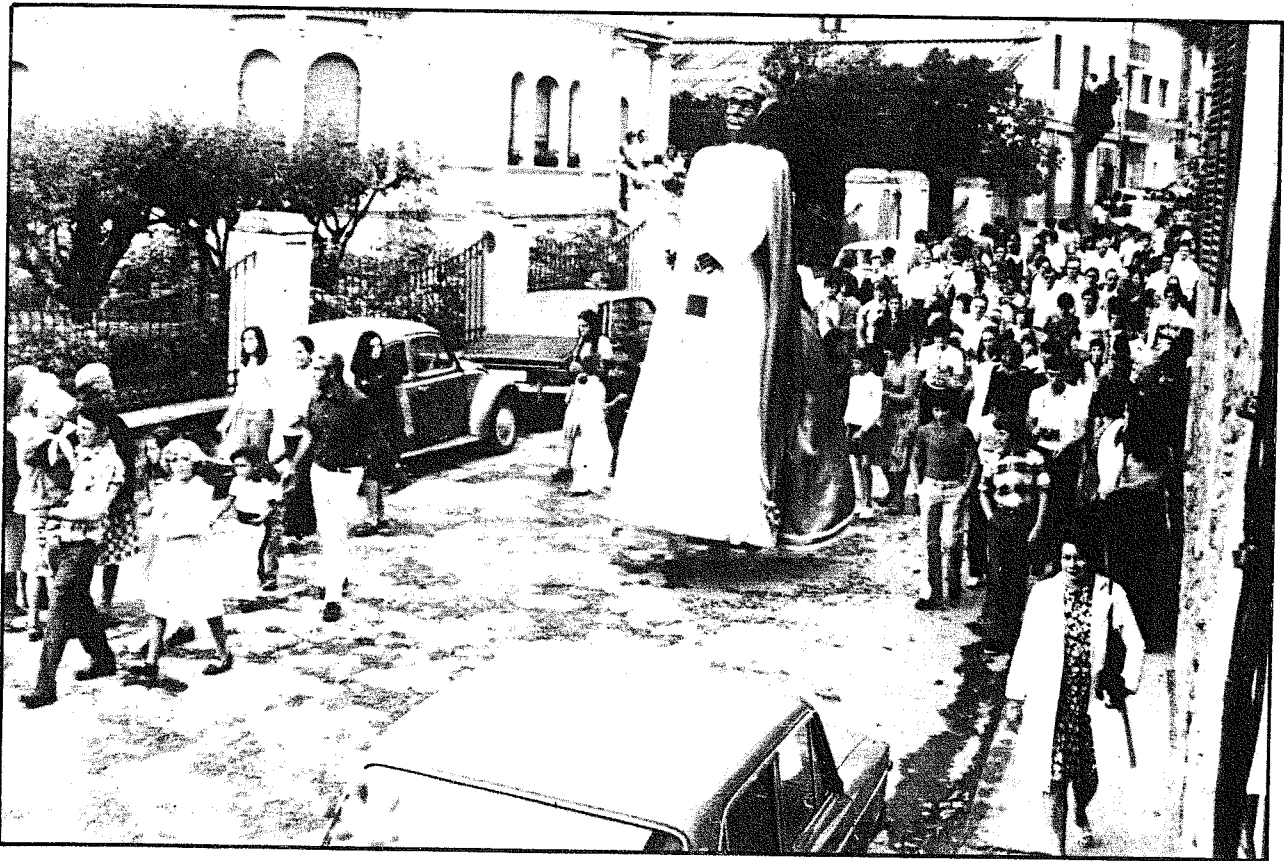
MENDIZABAL-GARCIARENA
MINDEGIA-AYERDI

8 de la tarde y 12 de la noche: Bailables a cargo del grupo HARITZA.

15 ABUZZTUA AGOSTO ATELEHENA

LUNES

Goizeko 7,30tan: Diana, txistulariek eta ARTADI txarangak joa.

Goizeko 9,30tan: Entzierroa eta zezenak plazan.

Goizeko 11tan: Pilota partidua.

Eguerdiko 11,30etan: Larbando futbol zelaian. 3. Mailako Futbol partidua: TOLOSA C.F.-C.D.

IRUÑA. Sarrera: Dohain Laguntzalea Udaletxea.

Eguerdiko 2,30etan: Aurrerako bazkideen bazkaria.

Arratsaldeko 6tan: Ezkonduen entzierroa eta zezenak.

Arratsaldeko 7tan: Ezkonduen ingurutxo.

Arratsaldeko 8tan eta 12tan: Dantzaldia UDABERRI taldearekin.

7,30 de la mañana: Diana a cargo de los txistularis y la txaranga ARTADI.

9,30 de la mañana: Encierro y embolados.

11 de la mañana: Partido de pelota.

11,30 del mediodía: Partido de fútbol de 3ª División en el Larbando: TOLOSA C.F.-C.D. IRUÑA.

Entrada libre.

2,30 del mediodía: Comida de los socios del AURRERA.

6 de la tarde: Encierro de los casados y embolados.

7 de la tarde: Inгурutxo de los casados.

8 de la tarde y 12 de la noche: Bailables a cargo de UDABERRI

OHARRAK

AVISOS

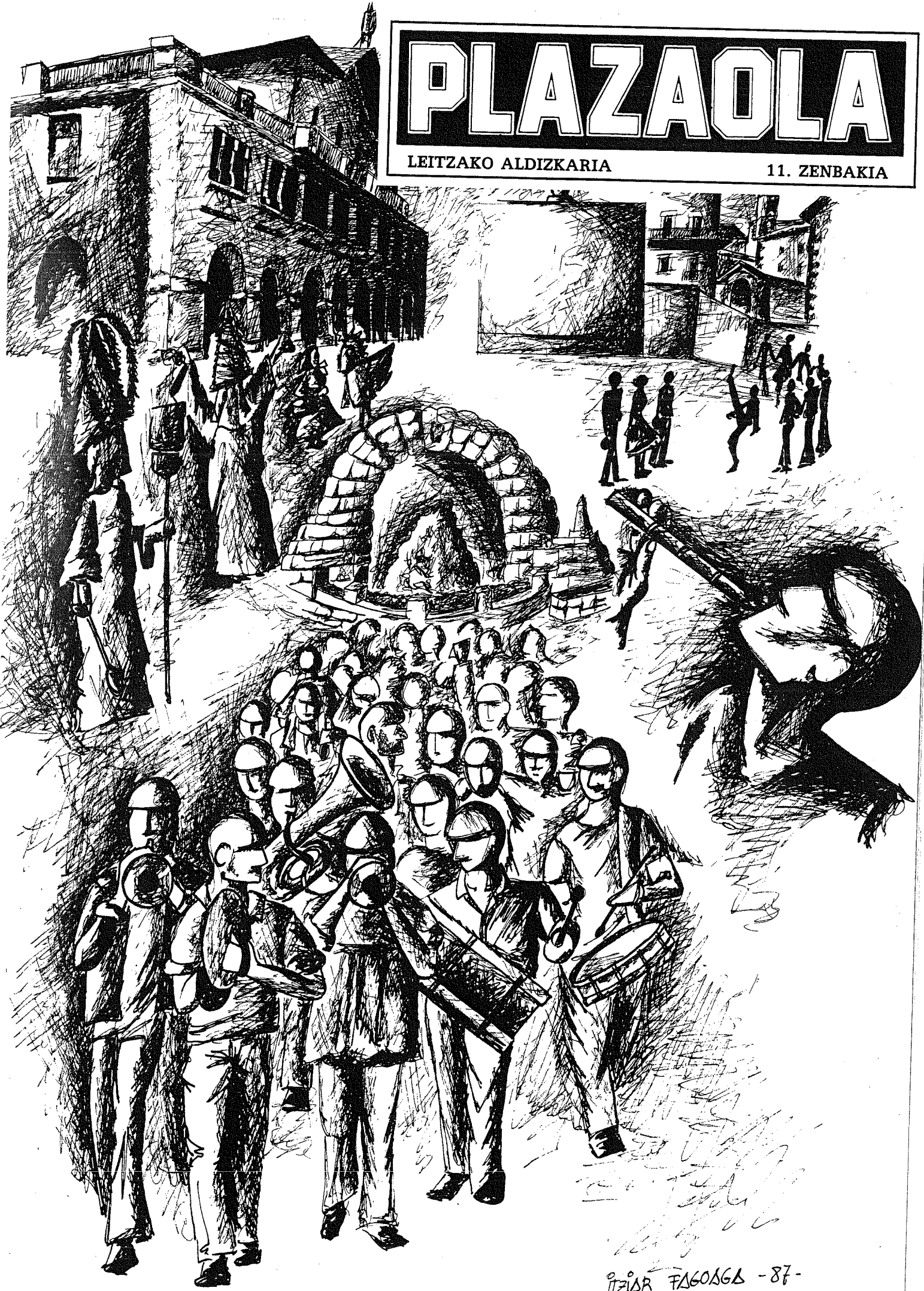
1. **INCANSABLES** txarangak, egunero, eguerdi, arratsalde eta gabean herriko bazterrak alaituko ditu.
2. Buruhaundiak eguerdiero aterako dira txarangarekin batera.
3. Udala ez da kargu eginen zezenetan gertatzen diren istripuetaz.
4. Egitaraua, borondatearen truke, udaletxean eta tabernetan zabalduko da.
5. Aurten **PELOTA BERRIK** antolatutako pilota partidu profesionalen berri ere izango dugu, esku programen bidez. bertan lekua.

1. La charanga **INCANSABLES** animará el pueblo todos los días de fiestas mañana, tarde y noche.
2. Los cabezudos saldrán todos los días junto con la charanga.
3. El ayuntamiento no se hace cargo de los accidentes que ocurran en las vaquillas.
4. El programa de fiestas se podrá obtener, a cambio de la voluntad, en el ayuntamiento y en los bares.
5. Así mismo se informará debidamente sobre los partidos de pelota profesionales, organizados este año por **PELOTA BERRI**, mediante los correspondientes programas de

PLAZAOLA

LEITZAKO ALDIZKARIA

11. ZENBAKIA

EDITORIALA

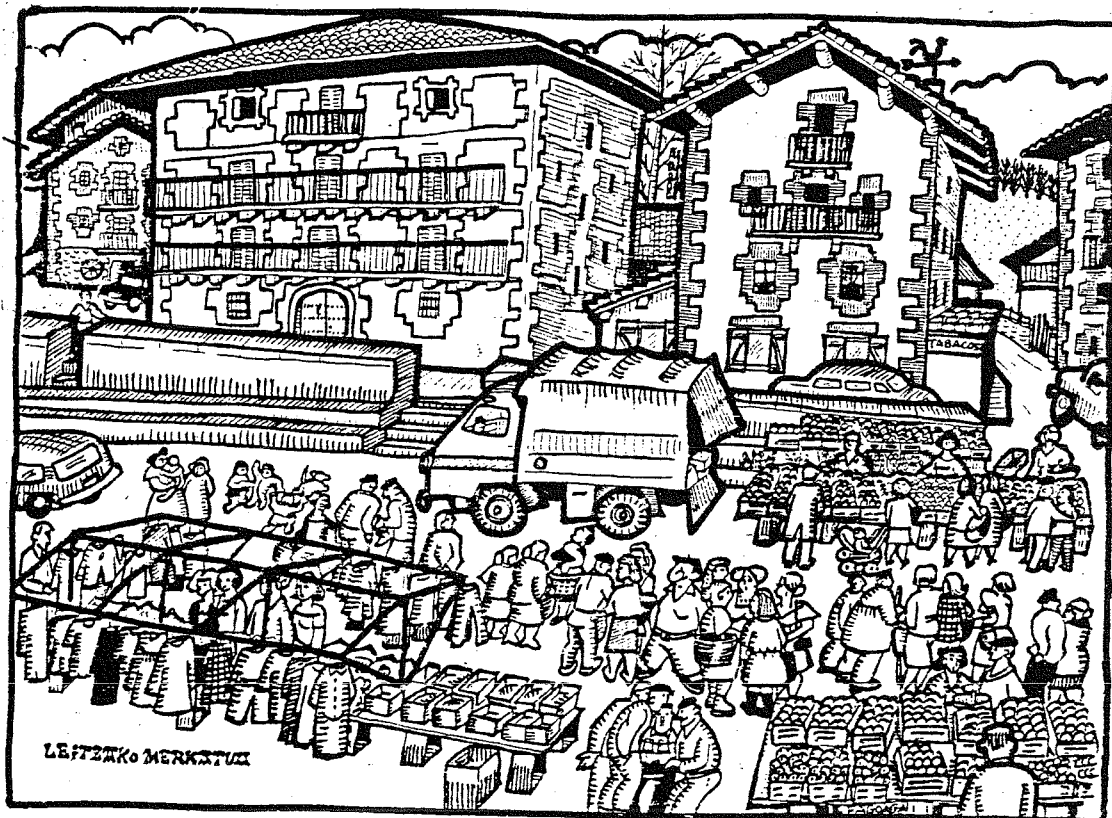
JOASS! joan zaigu urtea bate ohartu gabe.

Konturatuko ziñeten bezela ez zitziun pesta ttikitan trenik allatu, nonbatt paper eta lapitz eskasie etorri zazkiu eta Plazaola itteko diñe ez izaki.

Honatx berriz, San Tiburtzio eunen ezin hutsik in.

Hara ta oain arte arkittu ez dunantzat Joanenen franko modu onen izaten die papera eta lapitze. Ikustazue, Joandegiko zubin ezkutatzea die!!!

Hontan aittu ganak.

Leitzako Gorabeherak

Motillek, nola pasatu zaigun urtea! Badirudi atzo zela Santiburtzio on batzu opatzen genizkizuenen eta, haratx!, urte osoa joan da.

Noski idatzi nuela lhauterietarako, bainan paperik ez zegoela eta... Paperik ez? Ez da nire errua izango, bakarrik hontarako erabiltzen baitut. Beno, hontarako eta beste esanezinezko beharkizun baterako, baina Joanen etxean erlijioski ordainduta.

* * * *

Haritz Handiaren mendeurrena ospatu dugu aurtengo Pazkoetan. Ehun urte elurte batek Leitzalarreko haritz famatua lurreraturik. Bi metro elur omen ziren herrian.

Polita gelditu zaigu Udalak bertan aldatu duen haritz landarea, inguruan harritxoak Haritz Handiaren neurriak adieraziz, monolitoa, bertsoak. Haritzak falta...

* * * *

«Gaztetxea nahi zenuten? Hor duzue»... Eta herriko gazteei etxe bat eman zaie, hobeki esanda, bota zaie... Hori bai, Bixenteren poltsikoak baino hutsikago, ez haltzari, ez diru, ez borondaterik... Eskerrak gu baino erneagoak izanen diren, bestela...

* * * *

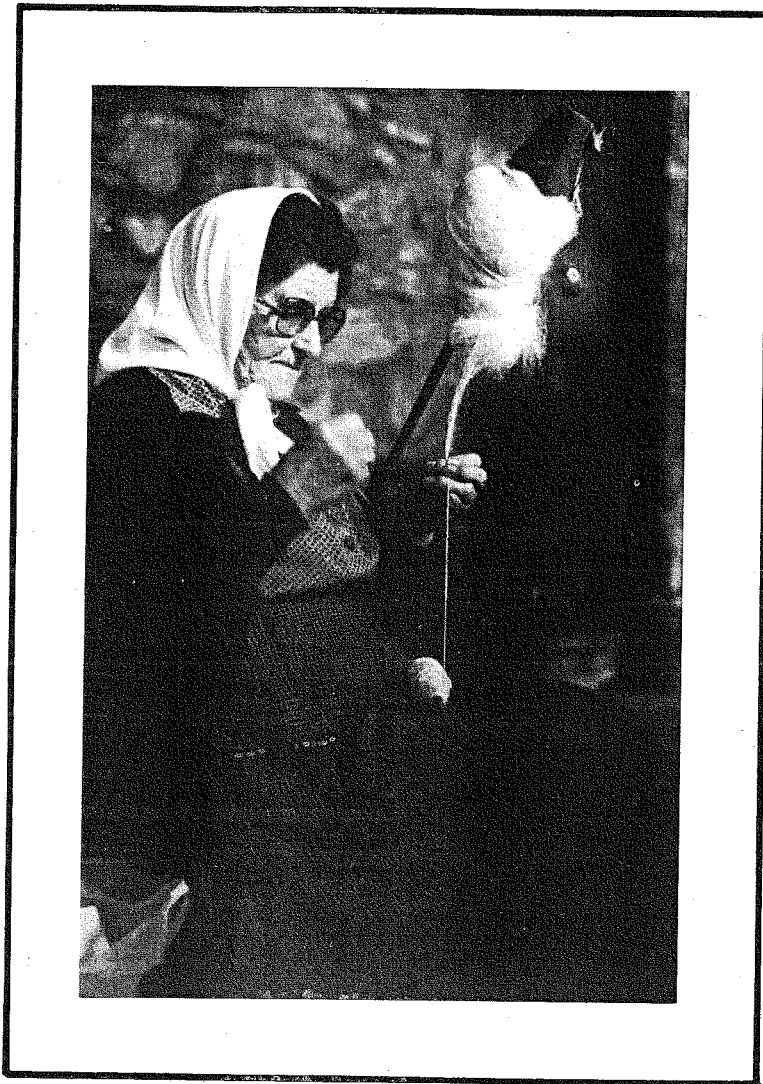
Dena den, gazteek badute Gaztetxea, jubilatuek ere beren biltokia eta hobenak emanda erretiroa hartu ez dugunoi zer? Aiton-amonen karkaisak eta seme-alaben purrustadak...

* * * *

Ari zaizkigu, ari zaizkigu gauzak egiten: Ur depositua, frontoi apainketa, Gaztetxea, landare aldaketak. Zinea ere erosi omen du Udalak. Lehen urtea izateko ez dago gaizki. Saneamendua eta kale konponketak, noizko? Sikira, zuloa han eta zorra hemen, hasiko balitzaizkigu. Ea hurrengo Santiburtzioetarako hasten zaizkigun... eskertuko genuke.

* * * *

Hasi edo ez hasi izaten da dena. Elizak ere bere teilatua berritzea erabaki du. Ez da txantxetako gauza izanen, 20 milioitatik igotzen bait da presupostua. Baina nahitaezkoa, pentsa, zapelik ez, ilerik ez eta gainera teiltaturik gabe egon behar bagenu elizkizunetan, sarri gintuzuen elizatik gorako baratzean.

Potzoloren kamioia dela eta, labe antzeko zerbait azaldu zaigu Abadetxea eta Elizaren artean. Iruñetik ere etorri dira ikustera. Garrantzitsua omen. Baina oraingoz ez dagoela jakiterik zenbat urte dituen edo zertarako erabili den. Betiere hor dago ikusi nahi duenarentzat.

* * * *

Hura ikuskizuna Aizkolariaren eguna ospatzeko don Estebanek antolatu ziguna. 139 pittilin eta bi titi aizkoran. Bai ote da hainbeste aizkolari erakus dezakeen herririk?

A!, eta barkatu norbaiten sexua gaizki azaldu badugu, horrelako tripa zaharren artean ez bait zegoen jakiterik gizaseme potolo ala andere haurdun baten aurrean aurkitzen ginen...

* * * *

Aurrerak 1-Huarte 1. Ez dago inondik ere gola sartzerik. Halako batean, Martinek baloia hartu, bat, bi, hiru kontrario utzi ditu atzean, zutabea ateratzen zaio oinetara... Martinek erregateatzen du eta... 2 eta 1 leitzarrentzako.

Baina zutabeak hankezurra hautsi dio. Leitzako futbol zaleak zorretan aurkitzen gara Martinekin:

Aita Aranburu du Gartziarena ama bien odol beroa Martinek darama. Honek bezala denek hartuz gero zama, Aurrerak laister luke futboleant fama.

Eta futbolaz ari garenez, zer diozue gaztetxoek azkenaldi honetan egindakoaz? Hamargarrenak gelditu zaizkigu Tolosan antolatutako txapelketa batean. Baina ikus, ikus: Bizkaiako eta Iparraldeko selekzioak, Osasuna, Tolosa, Sestao eta horrelako batzuek tartean zeudelarik. Horra hor biharko figuren izenak:

Asier Bereau, X. Arrarás, X. Eskudero, Unai Zabaleta, Unai Arzallus, Arkaitz Lasarte, Jesus Aldunzin, J.A. Jimenez, Arkaitz Dominguez, Txomin Belaunzarán.

* * * *

—Hi, Bixente, etzakela nire izenik aipatu.
—Ez gizona, ez. Baina jarri beharko diagu bada Tolosa taldekoak laugarrenak gelditu zaretela?

—Hori bai...
—Jarri beharko diat bada bi aurrelariak leitzarrak direla?

—Ez, Gasparren ama Domingobordakoa dok baina bera ez dok hemen jaioa.

—Baina Txoma hemengo dok.
—Bai, hori bai.

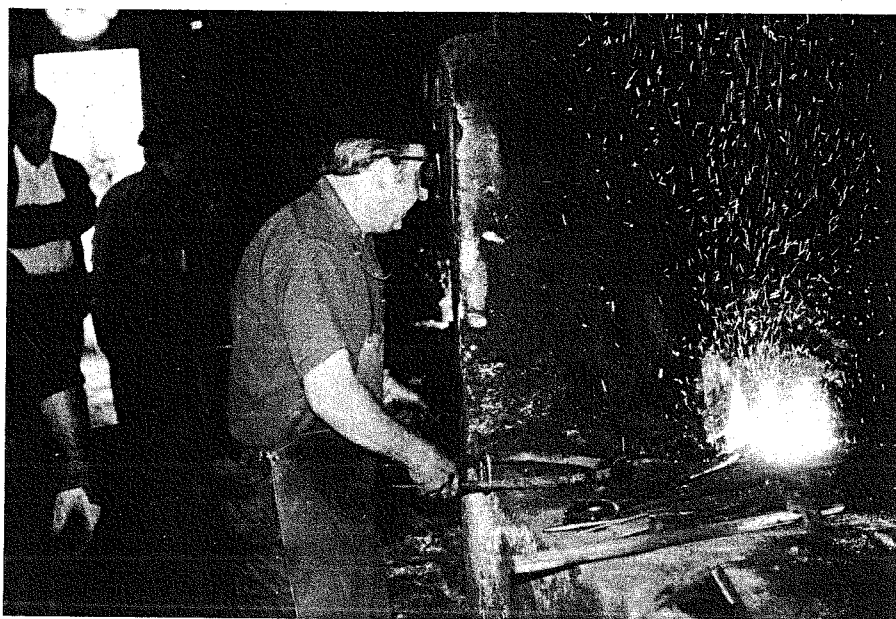
—Jarri beharko diagu Mihura ere frogatzen ari haizela bada?

—Hori bada
—Ikusten dok? Nik ez diat hire izenik jarri.
—Ongi, ongi.

—Hi, Peru, Irujo ere bigarren ekipora eraman huela jarriko diat, ez?

—Bai.
—A!, ahaztuta nian...

* * * *

X. KULTUR ASTEA IGARO ETA SEGITZEKO ASMOTAN

Plazaola aldizkarirako idazten ari garen honetan Ekainaren bukaera aldean aurkitzen gara eta oraindik X. KULTUR ASTEKO lanak ezin bukatuz. Gezurra badirudi ere, hamar egunetako Aste hau antolatzeak lan eta denbora asko dakar, bai prestatzeko —bi hilabete ez da nahikoa—, bai ekitaldietako egunak, eta noski, dena egina dagoela dirudienean, bukaera ondoko hango eta hemengo «azken kontuak» egiten. Dena dela, momentu egokian aurki gaitzke balantze orokor bat egiteko. Balantzea ez da bakarrik diru aldetik nola bete den jakitea, nahiz eta denon ahotan haserako galdera —«pufoa» egin al duzue?— egon. Diru gora beheraz gain; jendearen parte hartzea, erantzuna, egitaraua berraztertzea... dugu azkeneko pauso hauen helburua.

Hau dena behar den bezala eztabaidatzeko, ekintza guztiak banan bana aztertu beharko genituzke, baina irakurtzen duenarentzat aspergarri xamarra gerta dakioke; horregatik balorazioak orokorki egiten ditugu.

Aurten umeei eskeintza berezia eman nahi izan diegu eta horregatik bestetan baino ekitaldi gehiago osatu dira. Beste gauza guztietan bezala, arrakasta handiagoa izan baldin badaditeke ere, ontzat hartzen dugu.

Bestaldetik, igandeko ospakizunak positibotzat jotzen ditugu oso. Eskulangintzaren VIII. ERAKUSKETAN, toki gutxitan lortu ahal den gauza bat lortzen ari gara, hau da, Leitzako artesauak gero eta gehiago izatea. Jakin ez badakizue ere, aurten hamabost gauza ezberdinak ikusi ahal izan dugu herritarrek berak eginak, hau eragingarria bihurtzen da, partizipazioa denentzat zabalik gelditzen dela eta haunditu daitekeela jakinez. Bestaldetik «kanpokoak» mantenduko badira ere, kalidade handiagoa bilatu behar dugula jakin arazten digu honek.

Hurrengo igandean VII. Iparralde Eguna ospatzen zen, eta ez da gure eritzia bakarrik, bertan egon zen jendearena baita: «sekulako eguna». Egun honek, jai giroan euskaldunak garena, mugak salatzea eta «bestaldeko» lagunekin elkartzeta, dituhelburuak. Baina aurten, egun hau sendotzeko asmoz, dakizuen bezala Hiriburuko «Uhaina» soziedadearekin Elkartasun egun bati ekin diogu, Kultur mailako ezaugarriak trukatzeko asmoz. Sortu zen giroa ikusiz, arrakasta handia lortu duela esan dezakegu. Dena dela hau horrela atera bazen, zenbatek lan egin zuten kontutan hartu behar dugu: zikiro erretzen zutenak, serbitzen sutenak, mahaiak jarri eta montatu zituztenak eta behin ere ikusten ez diren eta aipamen berezia merezi dutenak, hau da, bi egun osoz sukaldetan sarturik egon zen emakumeen taldeak.

Orain astebarruko ekitaldietaz idazterakoan, beste koloretako tinta jarri beharko dugu. Gaur egun ezerk ez al gaitu kezkatzen? Gaur egun gai baliogarririk ez al dago? Hitz egiteaz, aditzeaz, aspertu al gara? Gaurko gizarteak hedatzen duen

Hitzaldietan, gaur egun era betean edo bestean axola gaituzten gaiak ezarri dira. Denok iritzi bat dugu, bakoitzak berea, baina denak ez dira berdinak. Zergatik ez aprobetxatu horrelako aukerak eztabaidatzeko? Izan gaitzeen zentzudunak. «eztabaida» hitzak beldurra ematen badigu ere, bere mamiaz beharturik gaude. GAZTETXEA adibidetzat hartuz, horrelako galderak entzun ditzakegu: Zergatik borrokatzen dugu gaztetxe baten alde? Zergatik nere seme-alabak joaten dira gaztetxera? Zergatik... eta zergatik pila bildu daitezke gai honetan eta beste guztietan. Hitzegiterik eta aditerik ez dagoen gizarte batetara iristen bagara, gizarte desegin eta esperantzarik gabeko gizartera heldu garela pentsatzen dugu. Horregatik, hau ikusirik —beste era batetan agian— mantendu behar ditugula aukera hauek deritzogu.

Aste honetako beste puntu beltza, musikaldiak izan dira. Elizan egindako eskolaniaren saioan jende talde batek erantzun zuen baina, dantzaldietan eta Jazz emanaldian, oso jende gutxi ikusi zen. Honek, zer lana dakarren eta ekonomikoki zenbat galtzen den ikusiz, alternatibaren bat pentsatu beharko dela gau hauetako, garbirik utzi digu.

Ekonomiaren kontua aipatu dugunez, presupuestoaz mintzatu beharko gara. Arlo honetan ez dugu banan bana hartuko, baina diru-mogimendu handienak ikusiz, alde batetik Iparralde Eguna hartu behar dugu, zeren emaitzaren gorabeherak, hemen finkatzen dira. Hau da, gaizki atera ezkerro, hor heldu dira galera handienak. Egun honek milioi erdi baino gehiagoko kostoa izan du. Etea hau ongi beste da, giroarekin bat eginez, espero zen baino gehiago lortu da. Esan dezakegu berea betetzen duela, beste gastuetarako pixka bat utziz. Kalkulatu bezala, milioia eta zortzirehun mila pezetatako aurrekontua izan dugu. Hortatik «Principe de Viana»-k, eta Iparralde Egunako bazkirako sarrerak ematen duena kenduz, beste bederatzirehun mila pezeta lortu behar dira kitto egiteko.

Hau dena nola? Alde batetik sarrerak kobratuz, —gure asmoa ahal den gutxienean kobratzea bada ere, oso sarrera inportantea eta nahitaezkoa dago hemen!, bestaldetik herriko tabernak, Aurrezki Kutxak, lantegi txikiak (Sarririk ez omen du dirurik horretarako), Eskola, Ikastola eta Guraso Elkarteek emandako diru laguntzak. Bigarren honetan, denetara, 200.000 pezeta inguru jaso delarik. Pegatinekin ere asko biltzen da, eta azkenik, Leitzako Udaletxeak emandako ehun mila pezela. Puntu honetan adierazi nahi duguna hau da: Horrelako ekintza herritarra ikusirik, (elkarte guztiak eta baita Udaletxea ere konbidatua izan da eta partidu ezberdinetako bi konzejal bildu ziren haseran) bere diru laguntzaren konpromisoa handiagoa beharko lukeela, Udaletxeko «presupuesto ordinario» deitzen den hortan diru kopurua gehituz.

Norbaitek, ekintza hauek talde konkretu batek prestatu eta interes partikular batzuekin eginak direla pentsatzen badu, hau adierazi nahi diogu: Ez dela ideologikoki bat eginez oinarriturik dagoen taldea, hau da, ez da partidu politiko batena (ezta asmoa ere), irekirik eta edozein pertsona, talde eta soziedadearentzat zabalik dagoela. Hau praktikan demostraturik dago, horregatik «fondo publikoak» erabil daitezkeela pentsatzen dugu. Herritar guztiok parte hartzen dugu diru horiek sortzen eta horrelako kultur ekintzetan probetxoa ateratzeko egokia dela deritzogu. Ez dugu haserre batetan murgildu nahi, garbi utzi besterik ez, eta dudarik gabe, konpromisoa gehiago exijitu.

Beno, ez dugu idatzi hau kolore beltzaz bukatu nahi, horregatik esan behar dugu positibotzat jotzen dugula aste hau, abina jakinik hobetu daitekeela eta hobetuko litzateke denon parte hartzea handiagoa balitz. Esperantza horiekin gonbidatzen zaituztegu hemendik aurrera egiteko asmoa ditugun ekintza ezberdinetan. Talde bat dago, Kultur Astea baita, baina gauza gehiago egin daitezke urtearen zehar, eta hortan gaude.

EUSKARAREKIN

BATEGINIK

Duela hilabete batzu, BATEGINIK deituriko kanpaina eratu zela denok gogan dugu. Hori pasa zen, eta zer?

Euskalerrri osorako prestatuturiko mobilizapen honek zituen helburuak gogora arazi nahi ditugu.

Alde batetik, Euskara Euskal Herriaren hizkuntza nazionala dela esanez, herritar guztien eskubidea dugula azpimarratzen zen. Horregatik, euskararen berreskurapena eta normalkuntza hartu behar dugu helburutzat.

Bigarren puntu batetan, hizkuntzak, frantziar eta espainiar estatuaren administrazioen aldetik jasatzen duen ordezkapena eta diskriminazioa adierazten du.

Hau ikusirik, hiru puntutako eskaera egiten da.

1.- Agintari ezberdinei, Euskalerrrien hala Madrilan edo Parisen ari direnei, euskararen ofizialtasuna aitatztea Euskal Herri osoan, eskubide hau denontzat ziurtatzea maila guztietan behar diren baliabideak jarritz eta prozesu honetarako administrazio desberdinen arteko hizkuntza politika koordinatzea eta bateratzea.

2.- Europako Elkarteko erakundeei, euskara ofizialki onar dezatela ondorio guztietarako eta hizkuntza minorizatuek —euskara kasu honetan— onarpen osoa eta berdina eduki dezaten.

3.- Euskalerrriko herritar guztiei, guztion eta bakoitzaren ahaleginik gabe, aurreko guztia alperrik izanzen dela, trebetzen eta euskaraz bizitzeko saiatzen ez bagara.

Zabaldutako agiriaren mamia edo edukiera hau izan zen gutxi gora-behera. Honetarako fase edo zati ezberdinak ezarri ziren:

—Informazioa.

—Herritako ekintzak, gehi firma bilketa eta bono saltzea.

—Kanpainaren bukaera.

LEITZAN, NOLA SUERTATU DA?

Kanapina hau Euskalerrri osora zabaldu zenez, Leitza ere iritsi zitzaigun. Hemen, lehenengo pausoa, Euskal Kulturarekin zer ikusirik duten taldeak bilduginen: A.E.K., Eskola, Ikastola, Udaletxea...

Maiatzaren bigarren astea hartu zen —«buzoneoa» egin ondoren— zenbait ekintza aurrera eramateko, asmoz. Lehenbiziko egunean Kirol Eguna eta bigarrenegun bertsolari eta trikitrixa jaialdia ospatu ziren. Azkeneko honetan jendearen erantzuna polita izan bazen ere, bezperako ekitaldiak jendez gainezka egon zirelarik ezin daiteke esan.

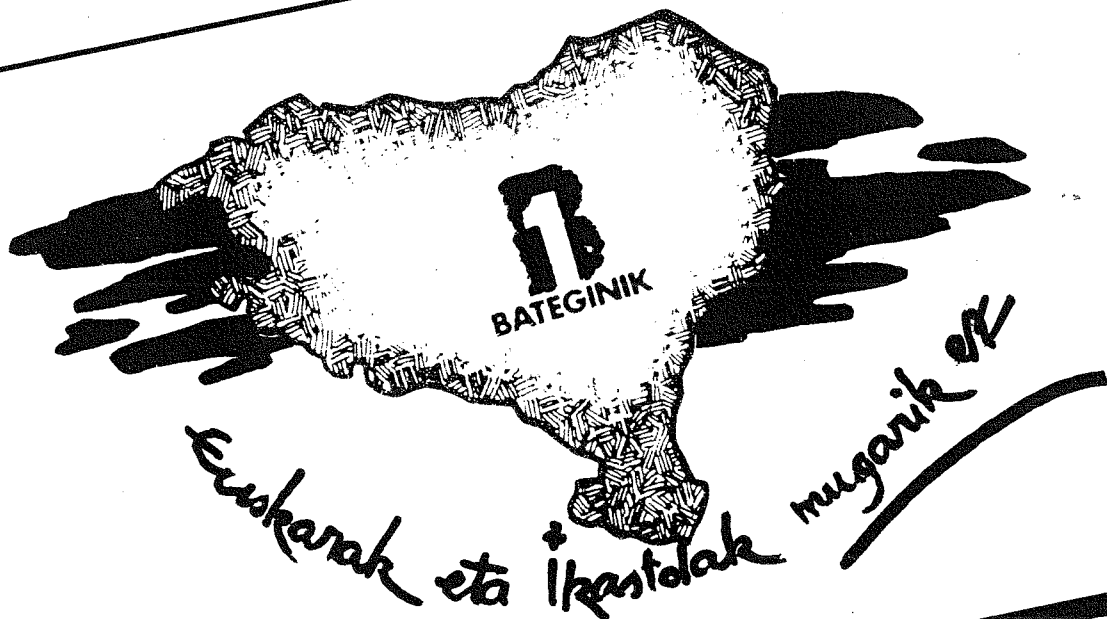
Esan bezala, firman edo sinaduren bilketari eta bonoen saltzeari ekin genion eta ez zen makala izan emaitza. Zortzirehun sinadura, bildu ziren, dudarik gabe horrelako helburuak izanik, gehiago espero zitekeen, baina portzentaian, firmadun hirutik batek eman zuen. Bestaldetik larehun bono saltzeko asmoa bagenuen ere, hiruehun eta hemezortzi saldu ziren. Datu hauetatik, zaila bezain arriskugarria ikusten dugu konklusioak edo ondorioak ateratzea.

Dena dela, horrelako kanpaina batek, konzientzi mailan «zerbait» eman behar du eta hau eguneroko bizitzan hartu beharreko konpromisoa da. Gaur egun euskara-gune gutxi dago zoritxarrez eta horietatik bat Leitza dela hamaika aldiz oihukatu dugu. Baina Leitza, hizkuntza mailan, ezaugarri hau galtzen ari da pixkanaka. Euskararen txoko hau hausten ari da —ari gara—. Normaltzat hartzen dugu kaleetan barna, gaztelera aditzea. Normaltzat hartzen dugu gurasoen arteko elkarrizketak gaztelera egitea, eskolatik kanpo umeek gaztelera egitea, geure sentimenduak beste hizkuntza horretaz egitea. Batzuentzat inportantziarik gabeko arazoa bada ere, beste askok soluzio bide baten beharrean sentitzen gara. Beste gauza askoren gainetik, hizkuntzak —euskarak— lotzen gaitu Herri bat osatzeko nahian. Oskorrik kantatzen duen esaldia errepikatu nahi dugu hemen: «... zer Euskal Herri litzateke bere hizkuntza galtzen duena...». Beste lema askoren menpe bizi gara gaur egun: «Euskalerrri euskaraz», «euskara gure hizkuntza da»... eta egoera normal batetan, aperrikakoak izan liteke, baina guk geuk behartzen diogu geure buruari hau dena esatera eta aditzera.

Lan sakon eta handia egin eta egiten da euskararen egoera zuspertzeko, ez dezagun potto egin. Betiko argumentuak asperturik bagaude ere, ez dezagun etsaiaren papera bete. Pentsa eta sines dezagun gure hizkuntzaz balia gaitzkeela eguneroko bizitza aurrera eramateko.

Bateginik jarrai dezagun!

Hizkuntzarekin Bateginik... hizkuntzarekin gutxienez!!

LA SALUD. UN PROBLEMA DE EDUCACION

En el ámbito de la salud, la prevención es, hoy en día, un desafío para la ciencia y la sociedad, organismos nacionales e internacionales consideran que la salud no puede ser definida y ya como la ausencia de la enfermedad sino como un estado de bienestar físico, psicológico y social. El tradicional modelo médico de salud ha sido sustituido por un modelo bio-psico-social.

Estos cambios en el concepto de salud vienen de los propios avances de la medicina que en los países desarrollados han conseguido una mejora de los indicadores tradicionales de salud (mayor esperanza de vida, menor índice de deficiencia mental, etc.) además de haber observado que muchos trastornos tienen un marcado origen psicosocial.

En la cadena causal de los problemas de salud se ve que antes de la cirrosis del alcohólico o del edema pulmonar del heroinómano están la ingesta de drogas, antes del embarazo no deseado está el comportamiento sexual no previsor, antes de la obesidad infantil —verdadero problema en nuestro país— están las pautas de crianza familiar, en definitiva, muchos de los comportamientos que realiza un sujeto atentan contra su propia salud.

Desde mi punto de vista, cualquier tipo de prevención de todos estos comportamientos no saludables y peligrosos debe estar integrada en un marco educativo mucho más amplio que trataría de mejorar la calidad de vida de los sujetos desde una idea integral de la salud, lo que, en definitiva, podríamos denominar educación para la salud.

LA EDUCACION PARA LA SALUD

La forma en que la gente se comporta, el tipo de alimentos que ingiere, sus hábitos de ejercicio, el cuidado que tiene de sus dientes, los cigarrillos o el alcohol que consume influyen de un modo decisivo en su estado de salud. El estilo de vida en general con el que viven los individuos y los riesgos a los que se exponen condicionan sus posibilidades de enfermar o morir antes de lo previsible.

Si esto es así, la falta de conocimiento de todas estas condiciones sería una de las principales barreras para que la gente adopte comportamientos saludables. Es por esto por lo que tradicionalmente se cree que la solución está en transmitir información. No obstante, todos estaremos de acuerdo en que lo que la gente hace es más importante para su salud que lo que la gente conoce acerca de ella. ¿cuántos alcohólicos conocen las consecuencias físicas y sociales asociadas a su conducta de adicción y por ello siguen bebiendo?

En efecto, la información puede ser una condición necesaria pero en modo alguno suficiente para que los individuos cesen de actuar de un modo peligroso para ellos y para la comunidad o se impliquen en acciones saludables. Para ello es preciso recurrir a estrategias y procedimientos cuyo objetivo sería el cambio de comportamientos.

Los programas de educación para la salud centrados en transferir información han sido abandonados hace años incluso en las escuelas, donde tradicionalmente se ha enfatizado en la función de informar.

Debemos tener claro que informar no es más que transmitir unos conocimientos y que la educación lo que persigue es la formación, el desarrollo del ser humano.

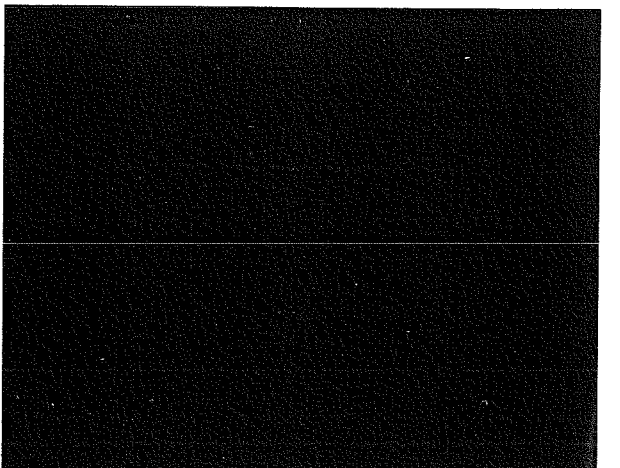
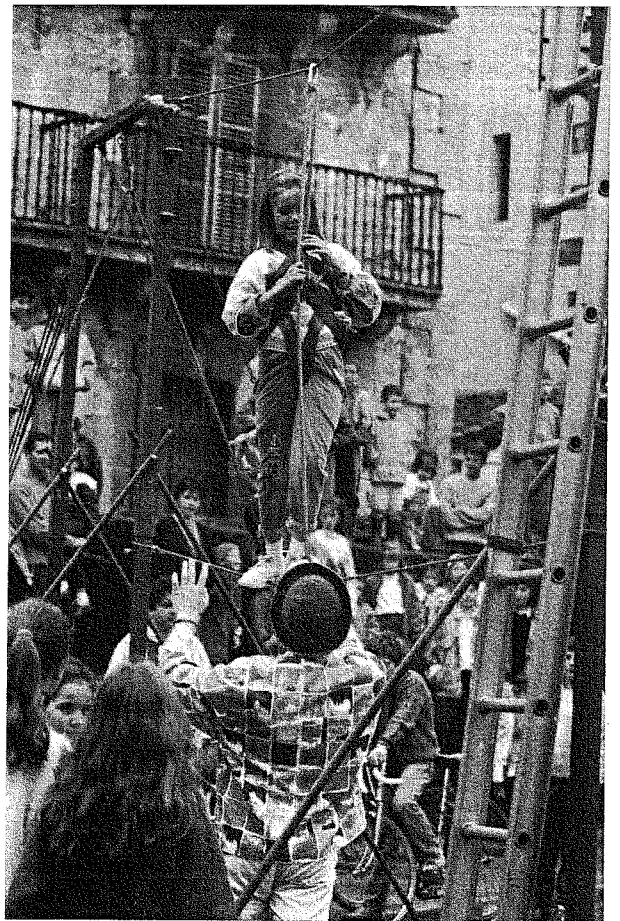
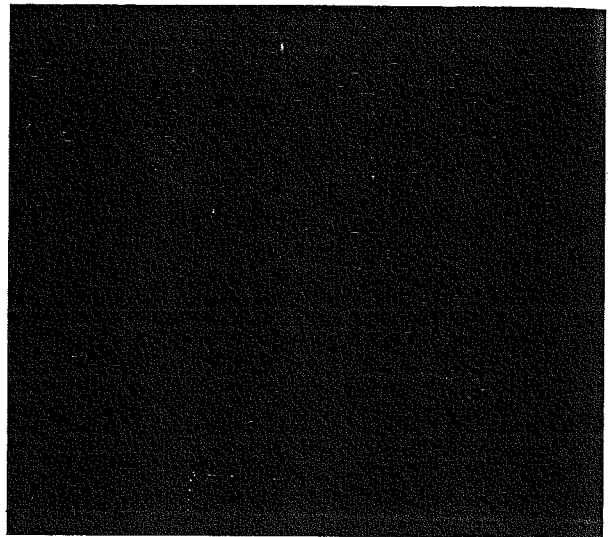
Hoy en día la mayor preocupación de los educadores para la salud es la de cómo lograr que las personas y las comunidades adopten realmente comportamientos facilitadores de salud. La tarea no es fácil, está llena de grandes obstáculos: implicar el dominio de los conocimientos que en la actualidad se tienen del comportamiento humano la coordinación de recursos que tiene la sociedad, de disciplinas y profesiones (médicos, pedagogos, padres, etc) y la adaptación de cambios sociales y políticos.

Es un hecho que muchas de las acciones que podríamos llevar a efecto para mejorar nuestra salud complicadamente entrelazadas con el sistema de valores, economía, principios religiosos, etc. Por ejemplo en los usos sociales del alcohol y el tabaco hay multitud de intereses económicos.

La variedad de opciones en una sociedad de libre mercado es sólo aparente. El hombre no controla lo que consume, es cada vez más dependiente a la hora de tomar decisiones. Por ejemplo un sujeto puede optar por fumar o por respirar un aire no contaminado ¿pero es realmente libre cuando de hecho está constantemente siendo estimulado a fumar por la publicidad o por la gente que le rodea? Vemos que la toma de decisiones individuales es cada vez más difícil en un contexto en el que no existe una cultura de la salud que pueda equilibrar el desamparo del hombre ante los que se enriquecen a costa de alterar la salud de la comunidad.

La educación para la salud es una empresa demasiado amplia y compleja como para que sea delegada únicamente en manos de los políticos y de los especialistas (médicos, etc). La educación para la salud debe contemplarse en una estrategia amplia de promoción para la salud en donde la comunidad asuma un protagonismo efectivo.

En definitiva, los objetivos que perseguiría la educación para la salud serían: desarrollar hábitos y costumbres sanas en la gente, modificar aquellos comportamientos de los sujetos que son insanos o peligrosos para su salud, promover la modificación de aquellos factores externos al individuo que influyen en su salud, lograr que los individuos y los grupos organizados de la comunidad (entiéndase ayuntamientos, grupos sociales, etc.) acepten la salud como un valor fundamental por lo que deberán asumir responsabilidades y control sobre aquellas circunstancias que les afectan y, por último, cambiar la concepción medicalizada e individualista de la salud.

Ezkerrean zutik, Evaristo, lepotik zintzilik pañulo duela, eta txistua ezpainetan. Gainerakoak, zein diren, begira erne eta asma.

EVARISTO ELDUAYEN, ZIZTULARIA

Nork ez du entzun Evaristoren aipamenik Leitzako txistulari zaharrei buruz hitzegiten inor hasi zaionean? Bai, badakigu leitzar askok baduela Ebaixtoren aditza, eta bera ezagutu zuen jende franko badela gure artean, baina, hala eta guztiz ere, hari buruzko pasarte batzuk hona ekartzeak ez dugu uste jnori kalterik egingen dionik. Nork esan behar zuen PLAZAOLA trenak harrapatuta hil zen Ebaixtoren pasadizoak izen bereko PLAZAOLA honetan kondatuko zirenik? Baina, gauzak horrelaxe gertatzen dira, eta oraingoan, Ebaixto gertatu zaigu tren zaharra eta aldizkari berria uztartuko dituen protagonista nagusia.

Gerotik beste askok egin dute lana ahaztu gabe. Ebaixtori zorzaio, beste inori baino gehiago, Leitzako Ingurutxoak bizi duen arrakasta: harengandik jasoa izan bait zen lehenbiziko aldiz partiturretara. Hilario Olazaran ospetsuak hartu zion hain zuzen gaur «Joanen Etxea» esaten diegunean, oraintsu dela hirurogeita piku uste. Baina, eman diezaiozun hitza Aita Hilariori berari, guk baino askoz hobeki kondatuko bait dizkigu orduko pasarteak:

«Bajo la robusta curva de uno de los arcos de piedra del monumental Ayuntamiento, que en escudo blasona heroicamente, el viejo txistulari popular, equidado y serio como una escultura helénica, con su gran boina sobre los ojos y la negra blusa recogida en la cintura, tañe una vez más en su larga vida su flauta de manzano, el txistu que en sus años mozos construyera para entretejer sus pastoriles soledades, para llenar el silencio de los montes.

Brotan las dulces melodías patrias con el aroma sonoro de lejanas edades... La extensa plaza hierve en colores. Una hermosísima juventud —sonrosada y esbeltísimas ellas, corpulentos y agraciados ellos— renueva continuamente sus saltos, giras y pasos de las danzas raciales.

Durante toda la tarde, Ebaixto, cual maravilloso pájaro, ha tocado infatigable las más suaves y alegres melopeas.

¿Se habrá percatado de que, escondido tras una ventana de la vecina casa Korteja (Joanen Etxea), alguien contempla y escucha embelesado?...

Eran las fiestas patronales de San Tiburcio de 1926, cuando tuve la gran complacencia de oír al gran txistulari de Leiza, Evaristo de Elduayen, guiando sabiamente las bellísimas danzas del pueblo, llamadas con el lindo nombre de Ingurutxo. Apenas terminó de sonar la encantadora música, hice llamar al popular artista. Precisaba recoger cuanto antes aquel tesoro de melodías patrias, que junto con la vieja flauta podían desaparecer de un día para otro.

Al cabo de larga espera, apareció el buen viejo, que huranamente se obstinaba en negarme su entrevista con el infundio pretexto de que yo no sabía hablar en euskera (vascuence). El no comprendía una palabra de ninguna lengua extranjera. —No soy tan ignorante, le dije sonriendo, como para que no podamos entendernos en nuestro euskera, amigo mío.

El buen hombre, animado con la cordial acogida, se prestó a cuanto quise; y sacando con disimulo el txistu, que siempre llevaba escondido y cruzado entre la faja y el pantalón, comenzó a tañer maravillosamente.

Y le observó con la misma embelesada admiración con que se contempla a uno de esos mirlos de voz dulcísima, que encantan nuestras arboledas».

Guzti hau garai hartako ARILLA argitaletxeak ateratako Leitzako Ingurutxoari buruzko monografiko batetan dator. Oso osorik Lizarrako Aita Olazaranek egingako monografikoa da hau, eta leitzar dexentek badutela uste dugu koadernotxo xoragarri hau etxeko zokoren batetan hautsez estalia, edo pipiak zulatuxea izatea ere ez asko fiatu! Dena den etxe gehiagotara ere hel dadin merezi du, eta jarrai dezagun Aita Olazaranen esanetara, izanez ere, hain goxo eta xamur adierazten ditu orduko giora eta pasarteak. Begira, esate bateko, nola egiten duen Ebaixtoren deskribapen fisikoa:

«Alto, seco, entrecano, cara larga surcada de arrugas ys ojos azul claro, que se perdían en lo invisible mientras tocaba su brillante flauta.

Una ingenua sonrisa iluminaba frecuentemente la faz adusta en apariencia. Poco a poco fui trasladando el pentagrama las melodías que incansable y pacientemente repetía. Y al cabo, toda la música de Leiza, fijada en el papel, sonó en el piano por primera vez.

Repentinamente los claros ojos del viejo auleta (sic) se iluminaron con una gran alegría. Sus melodías campesinas, envueltas en la túnica polimita de la moderna armonía, le acariciaban el alma con insospechado deleite.

Pero una sombra de melancolía fue oscureciendo su rugosa faz. El pensamiento de que las caras melodías de su desgastada flauta dejaran de pertenecerle exclusivamente y saltando del recinto familiar fueran a cantar por el mundo, le afligió hasta el punto de hacerle exclamar:

—Se acabó mi música. Ahora me llevan a Pamplona y...!

Con las más suaves palabras le tranquilicé, haciéndole ver que lo que él creía una profanación y el término de su música, era precisamente el principio de una perennidad gloriosa...

Unas recias pisadas resonantes sobre gordo pavimento de roble, y Ebaixto se alejaba en la obscuridad de la noche, sin sospechar que su nombre nimbado para siempre brillaría junto al Ingurutxo, la hermosa colección de danzas bascas, que había conservado con la humilde ingenuidad de quien guarda sin saberlo un preciosísimo tesoro».

Ordoren Ingurutxoaren xehetasun guziak ematen ditu, batez ere, Nafarroan zehar hainbat eta hainbat dantza eta musika doinu eder bildu zuen Hilario haundiak. Baina, denboraren buruan, ikus atzera nola jotzen duen Ebaixto zahar-rangana. Ez zeukan ahaztuzeko nonbait! Bihotza ukitu zion, ongi ukitu ere, haren heriotzaren berri jakiteak!

«Declinaba el verano. En la página final del borrador de la partitura de piano del Ingurutxo escribí la última nota, y con un suspiro de satisfacción dejé el lápiz de metal blanco descansando en el rincón de la última tecla de mi piano.

Al ojear distraídamente la prensa del día, en las noticias oficiales leí con estupor unas líneas frías y terribles, a las que nadie había dado importancia: «Cerca de una estación de Leiza ha sido atropellado y muerto por el tren Plazaola el viejo vecino de dicha villa Evaristo de Elduayen».

El txistulari glorioso a quien debe la raza baska la conservación de una de sus más bellas colecciones de danzas, el flautista euskaldun de misterioso faz, que, durante tantos años hiciera saltar, como una luz, el júbilo añejo de las músicas raciales con su desgastada flauta de manzano, había callado para siempre aplastado por un tren, cuando se dirigía a sus tranquilas labores campesinas.

¡Pobre amigo mío! ¡Que Dios haya recibido tu alma inocente!

Honelaxe bukatzen du Hilario Olazarane, Ebaixto zenarekiko iharduna. Nik dakidala, inork ez du idatzi Ebaixtori buruz, Lizarrako herri musikazale amorratu hark bezain xamur, ezti eta goxo.

Baina, egia esan, Aita Olazarenek baino maila goragoan jartzen du Orixe haundiak berak Ebarixto famatua. Beste euskal gai askori bezala dantzari ere eman zion bere ukitua Orixe. Badu, hain zuzen 1965. urtean egin zitzaion omenaldia zela-ta argitara zen liburua; eta bertan, beste langai ugariren artean Dantza Nagusia-ri buruzko lantxo dator. Gehiago luzatu gabe, hona Ebarixto aipatzen dueneko pasarte batzuk:

«Nere iaioerrien lenbizi, mutiko nintzala, orain galdu bada ere, naiz Naparroako danboliña zekartela, Ebaristo Eldudain, naiz Lirzatzako giputza, J. Antonio Arotzena, sokadantzatik asten zan, gizon usekin. Mutillen zubia, Desapioa eta Erreberentzia bukaturik, neskatzak serbitzen ziran sokadantzaren tuntun be-
rean, Ingurutxoak asterako».

Halabaina, honako pasarte honetan (303.orri.) goraitzen du bereziki leitzarraren dohaia: «Gaurko ziztulariak askoz oreak dira lengoak baino ziztua iotzen; baiña danboliña iotzen oso aldrebesak, asko beintzat. Ontan ziren iaioak zaar aiek, eskola gabe ere. Zaar guzia ez da on, eta berri guzia ez da gaizto; batetik eta bestetik oberena artu bear dugu. Danboliña, tuntuna esan nai nuke. Nor da orain, esaterako, Ebaristo Elduain bezain tuntunlari onik? Ongi gogoan daukat, Leitzako plazan iru ordu laurdenez atertu gabe egon giñala iruindar bat eta ni, aren neurri berdintasunarekin arriturik. Metronomo bat ekarri hagenu, etzait iduritzen arengandik pitsik ere aldegiog zunik. Bai ote zan Euskalerrrian ez ezen, lekura ere, zotza arek bezain zeatz eraman zezakenik?..».

Eta berriro, 309. orrialdean, hara zer esaten duen berak Dantza Nagusia deitzen duen Ingurutxoaz ari dela:

«Gure inguruetan izan dan danboliñik jatorrena Leitzako Pastain izan da. Pontxo areago ziteken ziztuan, baiñan arratzean (tuntunean) oraingoetara etortzen zan. Ez dei esaten zortziko au 6/8an idazten jarraitu bear dugunik, iztuetak eta Pastainek eta bezala, baiñan aien patxaran jo dezatela, gure dantza aundiki au kaxkartu ez dedin. Ontan Pestain-en eskolakoa da gure Sarasola au, baiñan esan dedanez, agurotu egiten da.

Nik iru ikasle ezagutu ditut Pastain-enak: Ebaristo Elduain, Leitzako bertakoa; J. Antonio Arotzena, Lizartzakoa, ta nere iaioerriko J. Inazio Atxega. Oien patxaran biurtzea nai nuke nik, naiz ziztua naiz zaldabaija jotzen dala».

Dudarik ez: Orixe Ebaristo oso hurbiletik ezagutu zuen, orduko beste ziztulari asko bezala. Baina, gu hemen ezin zabal, ezin luze. Zehaztasun gehiago nahiko lukeenik (esate bateko zaldabaija zer den, eta beste) baldin bada, aski du Orixeren lantxo hori eskuratzea; guri Batiste Astaitzek luzatu digu, eta besteren bati luzatzeko ere, ez dugu uste eragozpen haundirik jarriko lukeenik.

Ohartu bazareta, orain arte dokumentu idatziak besterik ez ditugu aipatu; baina, ikus dezagun Ebarixto ezagutu zutenek zer dioten ahoz ahora. Horretarako, zein lehenago, bere seme propioa ez bada? Oraintsu dela hiru urte inguru jo genituen Adunako Aizpea etxeko atek, hain zuzen ere, Ebaristoren semeatariko bat han bizi zela aditzera eman zigutelako, eta beste gauza askoren artean honako honelakoak esan zizkigun Juan-ek:

«Malkorra baserrin jaio zela usteet. Gero, Astibinè bizitu ziela usteet. Geo Errutitzenè bai; an jaio nitzan ni (bere seme Juan). Geo andik-Mixelaundire pasa giñela usteet. Beñ errentan, baakizu; ta askotan pautekoare... Ala, biñipiñ, Txonkonea etorri giñen azkeneako. Gu, seme-alabak morroi ta moja ta al giñun bezela, baakizu ordun zer izan... Martiñek biboliña jotze zun; ta Gregorik panderaue bai pollikitxo, (bi hauek, Ebaixtoren anai-arrebak dira). Amabi seme-alaba giñen gu denak; ta ni, Juan, ta Bonifazio oaindik bizi geanak.

Txixueñe beak einè izate zun ark. Eztaikit gaztana eo lizarraco zerekiñ einia izate zuen. Oañik or delaz usteet ganbareko zokon baten. Eztaunak, berriz, latoizkok zittula usteet. Atabala, ezeri larrukiñ einè, ta tuntuna katu larrukiñ... Atabala jotzen bere semea, Miel, eabilli zun; ta eztaikit seuru... San Mielen eo premion bat iabazi izan bear tzun tanbor arekin. Geo, Bittorio Ojalaterona, ta Pastaingon batekè laguntzen tzioan tanborrakin.

Ordun oittera zen bezela, goizen korneta jo iru puntutan, ta erriko auntz guzik biltzen zituuzten etxe baten, Don Manuel bizi zen etxean (Apezzenen)... ta auntzek artu, ta aik zaintzea jutezan, batzutan Malkor aldean, bestetan Kordaun aldean. Ta, iluntzen etxea berriz, auntzek aurren artuta».

Honelaxeko kontuak kondatu zizkigun Ebaixtoren seme Juanek, batzutan oraindik Leitzako hizkera eskapatzen zitzaioa. Pena zuen Juanek gauza askotaz oroitzen ez zelako, baina, halere, atseginez erakutsi zizkigun erlikia bezala gorderik zeuzkan atabala zaharra eta bere aita zenak erabilitako txistu, hautsak hartua. Baldin Ebaixtori buruzko artikulurik egiten bagenuen, mesedez kopia bat bidaltzeko esanez agurtu gintuen, garai bateko pasadizoak gogora ekartzeak nahigabe sortzen duen nostalgia disimula ezinik.

Baina, bere seme Juanek ezezik, beste leitzar zenbaitek ere eman digu Ebaixtori buruzko berririk eta ahal den xuxenenik transkribaturik horietzek eskaintzen ditugu ondoren:

«Auntzen goardin zegoala sillek itten aitzen zen; nonbattenik bizie atea bear da. Auntzekin zebillen bittarten urritzek eta billu, te, sillek, itten aitzen zen. Beñ, apustuè Tolosan einè tzuen, aizkoan edo zerbate ola. Onek, Ebaixtok, yoan nai izakio, beño laumaikoik ez. Ta, ortako, baserrietaen enkargatu zezkioan bi sille, ta ark bere batten: otxek inde paatuko zera ba, oik dirudunek ditok eta! Sillek inde yoan da baserri ortaa, ta, anè: oso poleki einè dittozo! oso dotore daude! Earrak die Ebaixto, earrak! beño, diruik ez ematten. Ta, beak esan omen tzioan: beide, ola ta ola, biar opustue da Tolosan, da, araxe yoan nai nuke inondik aal bada, beño, zortzimaikoate ez dut poltsan, da, otxek kobratuko banittu; espeantza orrekin etorri naiz. Ara ba, Ebaixto, oañi diruik ez daukuba etxen, da, biarko

«Lazarok astoa utxiltè, eurketan ibiltzen zen. Astakarga bakoitzeko ainbeste diru, ta arkin apaltzentzun askotan Arakindein. Apeittu aundie omen tzun; gizon azkarra baitzen. Ala, beñ apaltzen ai zela, Astaitzako Joane adarra yotzeatik: Apeittu aundie daukezo Ebaixto! Andik puxkeatea berriz: Apeittu aundie daukezo Ebaixto! Azkeneako nazkatute gizonak: Zer dozo gazte, iruarren aldie dozo gauza bea estateüzula. Beidaüzo geo! Ta, gurek, Joane, berriz adarra yotzeatik: Atea zattea kanpoa! Beste, tioso amorraxie altxa ta abitu de, orduko zartuxea, ta gurek laxter einè bear izan omen zun andik anka.

Besteaten, bee auntekin Kordaun alde artan zebilela, zea, Kordaungo aunte-
ne iltzenen bee seme Joan apezai abisatzea zila illunar alden, zerbate mutizen zela iduittu omen zetzion bide bazterreko ikatz-xelai baten, ta, yoan, omen da ikustea, ta, Ebaixto neska apin zule! Orduko kaminerona alaba, Marie, omen tzen azpikoa, ta Ebaixto gañen. Bestek ixixillik aldein omen tzun apezai abiso emate-
tea. Ta, bueltan eldu zela topo einè omen tzun Ebaixtokin biden. Non ibilli aiz? —galdetu omen tzion. Ta, Ebaixtok, olako zear-beiratu bat einde itzik esan gabe seittu omen tzun aurrea».

(Asteitzako Benardori hartua)

Bere aita zena hil berria bazen ere, ez zeukan nonbait apuru haundirik Kordaungo Joane gauza guzi haiez konturatzeke. Baina, tira, ahoz aho jasotzen diren ixtorio eta pasadizoan grazia horretzetan dago hain zuzen: kontalariaren fantasian. Ouri askoz gehiago gustatu izan zaizkigu gizonaren irudimenak sortutako ixtorio fantastiko zoragarriak, eta ez betiko historia erreal eta tristek. Olazaranen pasarte horietan ere izanen zen fantasiarik, seguraski. Orain! mundu honetako gure izatea sinesmen kontua dela uste duenak, berak ikusi beharko du zein sinistu eta zein ez sinistu.

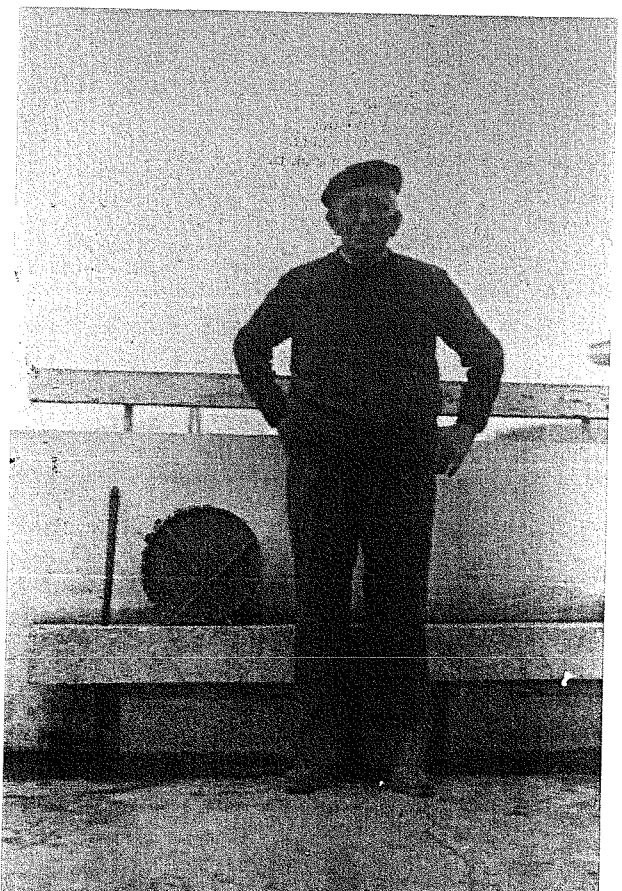
«Nik ezautu nun. Akordatzan naiz oañik umek giñen gu. Askotan etortzen tzen alde oitaa, astoakin eurretara ta... Trena sumatzen ginuñen laxterka atezten giñen gu; baakizu umea ze izateen da; gañea, ikusteüzo trenbidea nun daon (Tolareko aturrean trenbidea seinalatu). Ateian izaten bai giñun ia. Ta, Ebaixtok errixan ematteziun: Ez al duze aitzen ez atezteko trenbidera! miñ artuko du-zela eunen baten!! Ekusikoüzue azpin arrapatzen bazaitte!!

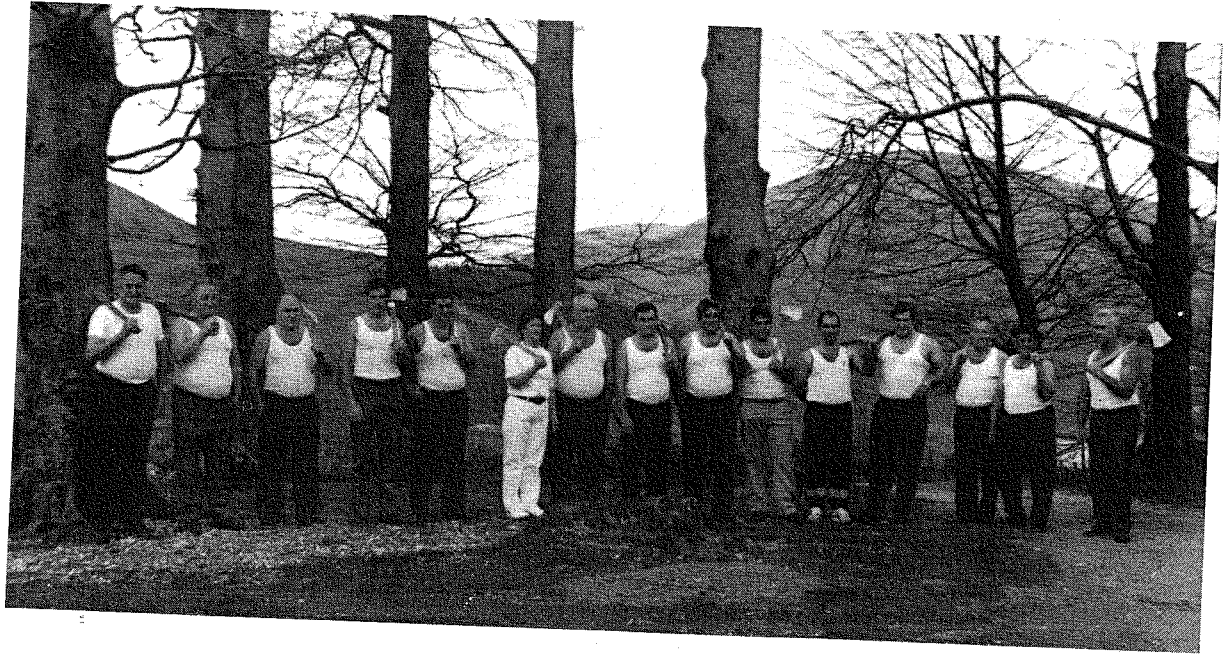
Da, azkenen, bea arrapatu alajainka! Bai, ortxe aurreaxo, Yoanabordako ortan arrapatu zun. Da, artatik il tzen gizajoa. Bere, anaie Martin, Tolaren bizi zen, beño, Txuitanea ezkondu zen lenbizi, ta, andik paastu zen onea. Biboliñañe yotze zun Martin onek. Oañik emen izaan da gañea biboliñ zaar ue, nonbatte».

(Tolareko Fermin-i hartua)

Jakina, Ebaixtori buruzko beste mila pasarte eta xehetasun jainen du leitzako jande askok. Guk apur batzuk baizik ez ditugu bildu hemen: ea beste norbaitek osatzen duen guk hasi besterik egin ez dugun lana. Eta bukatzeko, nola ez ba!, gure eskerrik beroenak artikulu honetan beren apurra jarri duten guziei, guk, azken batean, haiek esandakoa bildu baizik ez bait dugu egin, beraien eta Ebaixtoren ohoretan. Hala bedi.

SASIZITULARI BATEK

ERREMENTANEKO MIEL ZABALETAREKIN HIZKETAN

«43eko apirilaren 25ean zen zure amaren txokolatea Urbitan. Gogoan dauket zure ama nola ibili zen dantzan Auzmendirekin eta Periko Zaldar nola aritu zen bertsoetan ere bai. Egun hure Pazko-egune zen. Nere ezagera guzín Pazko-egune apirilaren 25ean behin bakarria ezagutu dot. Eta gehiago ez dot ezagutuko seguru aski. Pazko —egune apirilaren 22a baño beranduago gizaldin behin bakarria izaten omen da. Karnabalak martxoaren 7an ziren urte hartan eta korpus egune eta San Joan egune egun beren».

Holaxeko burua du Miel Errementaneakoak. Memori harrigarria. Eta ez pentsa poltsatik libreta aterata aritzen denik. Ez. ez. Dena buruz esaten du. Bostgarren jenerazioko ordenadoreak baño memori haundiagoa du. Zerbaiten berri jakin nahi duenak ba daki nora jo. «Nek dakitena esateko ez dauket inkonbienterik», esaten digu.

—Gartziarenak aurreneko apustua zurekin jokatu zuen noski...

—Bai eta nek galdu nuen. Leitzeko plazan jokatu giñun zortzi kanerdikotara.

Ordurako lan haundie. Ordun lautara ta, seitara ta, zortzi berrogeitabost ontzaketara ta hola apustuak jokatzen ziren. Tolosan ere haundi agora apustu gutxi jokatzen zen.

Gero Yurrebasori «mano a mano» jokatu zion Gartziarenak 48-ko urriaren azkeneko egunen. Gartziarenak haise irabasi zion, hiruren bat minutu kendu zizkion. Gartziarena mutil ona zegoen, soldadu joan behar zuen eta apustu egin nahi zuen. Luxea gu baño bost urtez zaharragoa zen eta Afrikan soldaduska eginda etorrie zegoen. Oxerramon Alparo ta elkarrekin egiñek soldaduska Afrikan. Eta luxe horri jokatu nahi zion. Baño Luxe hori soldaduskatik etorri berrie eta oraindik prestatzekoa. Eta ordun Gartziarenak Kortari jokatu zion. Hamabi kanerdikotara. Ordurako lan ikaragarrie. Galdu —etsin bezala joan zen Gartziarena baño irabazi egin zion 14 segundoz. 49ko hibeltzaren 23an zen apustu hori. Gure Afrikako sorteko egune. Gartziarenaren orduko sozioak: Martiertzineko Juanito, Joan Miltxona, Joan Yoanekoa eta Sesto.

Gero berriz Arriari jokatu zion kanakoetara, ordun kanako egurre inork ebakitzea milagroa iduritzen zen. Azpeitin jokatu zuten. Erdi haukera egin zuten: Arriak bi kanako eta Gartziarenak hamar kanerdikoko. 49-ko abenduaren 18an. Gartziarenak haise irabazi zion. Gero 50 an martxoaren bosten kanpeonatua Donostin. Baleztena (Zubitarra), Korta, Arria eta Gartziarena. Hamar hirurogi ontzaketara). Gartziarena atera zen kanpeon.

Luxe, batere etzen atera kanpeonatua baño prestatzen zeuketen. Gartziarenak jokatu zuen Luxekin 50-ko urriaren 29an. Honek egur gogorrak eraman zituen eta hark samurrak. Egur onetatik hasi ziren eta hari jo arazi egin zioten. Hure gizon haundie eta otso samarra zen eta honi 59 segundo kendu zizkion aurreneko egurren. Bere hartan joan ziren azkeneraino baño azkeneko egurren Gartziarena itzuli zen aurrena. Hala ere Gartziarenak galdu egin zuen. Sekulan peztarik jokatu ez zutenek ordun jokatu zuten. Jokatu nuke, eta ez dago ongi hitz egiñe...

Luxeak eta Gartziarenak bigarren apustua jokatu zuten 52-ko abenduaren 7an. Bigarrenagoan Gartziarena etsin joan zen plazara. Arijoa, berea egitteko zerarik ez. Ez bait zuten ongi gobernatu. Haise galdu zuen. Lau 72 ontzako eta lau 80 ontzako, zortzi egur. Ordurako lan ikaragarrie, hoge kanerdikoren lana samurratan. Bigarren apustuko egurrek samurragoak zituzten. Aurreneko apustukoak kriminalak zituzten.

—Txillo ere zure lagun haundie zen bada, elkarrekin ibiltzen zinetenak apustuetan eta pillota partiduetan...

—Bai. Astelenero joaten zen hure Tolosara, partiduetara. Hure dénetara joaten zen. Olaso, ibiurko Joanito eta horikin asko ibillie zen hure. Aritzen nintzen arditan eta herrin aditu nuen «Txillok zor zeidek». Ez kuidadorik izan. Etzazo duro baten zorrik azalduko. Sekulen jolasik balitz esanen nizuke. Baño ez neri inork deus esan. Txillo dirukin azaldu zen. Gizon fine zen Txillo, zintzo ikaragarrie. Apustun Txillo baño gizon listogorik Naparroa guzin etzen. Hark dirue jokatzeke balorea zuen. Eta entendmentu asko. Bota behar al da kubritzeko: orain honera bota eta gero horra bota, Txillok abudo buelta. Behin Aldazabal eta Bengoetxearen kanpeonatoko partidue da, esan nion Txillori. Joan zen eta diru asko irabazi zuen. Handik urrengo egunetan zortzi afari benik pagatu zizkidan.

—Mindegia Mendizabalen gañetik dago...

—Mindegia bere lan neurrikoan beti Mendizabalen gañetik egonen da, berez aizkoldarigoa da ta. Berez gañea lan-egoki samarra da, edozein lanetan ere ongi egiten du horrek. Baño egur haunditara Mendizabalak irabazi egin en lioke. Kanako batera ere irabazi egingen lioke. Mindegia gizon motx samarra da egur haundirako.

Mendizabalek eta Mindegiak jokatu zuten apustue 52 kanerdikoko eta 6-110 ontzaketara. Ehun kanerdikoren lana. Mendizabalek 17 minutu baño gehiago kendu zizkion. Mendizabalen denbora 4 ordu, 12 minutu eta 9 segundo; Mindegiaren denbora: 4 ordu 29 minutu eta 39 segundo.

—Alparo ikaragarrie daukagu bada harri jasozten...

—Bai. Amabirjin egunean 304 kilokoak jaso behar omen du. Orain dela 25 urte Agerre zenak zapzi aldiz goratu berrehun kiloko eta marka hure inork ez egittekoa izaten zen.

—Hirerrehun eta lau kilorekin geldituko ote du edo noiz jo behar du goienburue? —Bakizo zer iduitzen zaidan: orain 304, gero 305, eta gero 306. Hori allatuko da 312 t'erdairaino. 312 t'erdi 25 arroa Da. Eta honek 25 arroa jasoko ditu, beste okerrik ez baldin badi.

Bere ginasi lekun sartu nintzen behin eta, joasus! hak ginasi tokik dauzke. Burnik barretan jarri eta haiek hartu guk akulloa denbora baten hartzen giñun bezela eta hantxe ginasin.

—Arrokoe ere ona heldu da bada...

—Adiñen ariora asko jasozten do. Orain dela 25 urte marka horik inork egin zezakenik ez giñun pentsatuko.

—Retegik eutsiko al dio zapelari?

—Beste bost eedo sei urtetan eutsiko dio zapelari.

—Zer esaten zuen Albusiko Matxik?

—Albusiko Matxi Minbizikin hil zen 66 urte zituela. Matxik esaten zuen: Intelijentzie mejoan joan huen bolada baten baño atzeaka hasie dagoela oharreneok. Eskola bai, eskola aurreratzen ari dok. Baño intelijentzie behera. Intelijentzirik ez bada eskolak ez dik serbitzen. Eskolak serbitzeko intelijentzie behar dik. Trataraliren batek zekorrari eskaini txikia egiten zionean esaten zuen. «Jee! Para joderme a mí, bastante neoni».

LEITZE HAUNDI...

40 urtetik gorakoentzat

Ezin dut gai honetaz objetiboki idatzi, baina halere saiatuko naiz ahal dudan neurrian gauzak nola gertatu diren agertzen.

Herri hau polita da bai, lur asko du, aberastasunak, baita jai eta giro jatorra, horrela diote, hala diogu leitzarrek.

Baina nere eritziz eta ez diot inori eraso egin nahi, baizik eta guztioi. Leitzak ere badu akatsik: bertako jendea eta honi diot nik errua gaineratzen.

Gaztetxeko proiektu guzti honi ere halako bat gertatu zaio. Proiektu haundi eta beharrezko hau, ala hura, pikutara joan zaigu. Ez ditut aipatuko bilera eta eginkizun guzti haien historioak, ba bait dakizkizue. Baizik gogoratu ala azpimarratu gazteek ez dutela inoiz ilusiorik ala zerbait egiteko gogorik izan orain arte. Behin ilusio eta indar haiek herriratu nahi izan zituzten Gazte-etxe honekin hain zuzen.

Baina larriek intelijentzia ala malizia nioke nik, gehiago dute eta gogo hauekin jostaketan aritu dira, ez esateagatik p-kulo ematen. Nola? erraza: haseran etxea emateko milla «bai-ez». Lortu zen. Bigarren pausoak ere badu bere meritu: gazteen planak lortuez zitezen argirik ez eman. Noski zikinkeria handituz jende-gazte gutxiago, gazteek alferkeria indarra eskas. Eta horrela atzoko bi atso haiek arrazoi zuten «gazteek alferkeria nahikoa» «arrazoia zuen nire koñatak, udaletxeak ez zuten inoiz ilusiorik ala zerbait egiteko gogorik izan orain arte. Behin ilusio eta indar haiek herriratu nahi izan zituzten Gazte-etxe honekin hain zuzen.

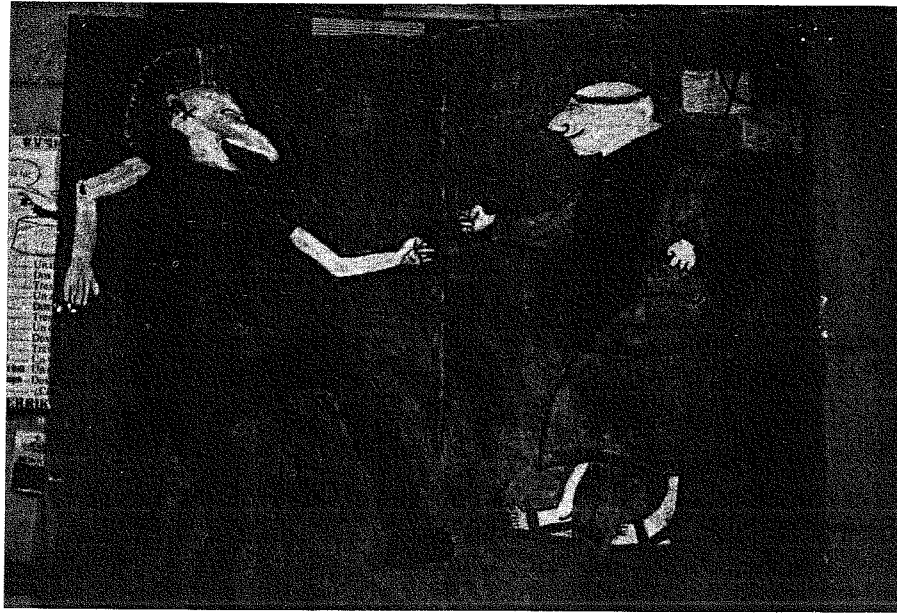
Hori besterik ez nuen aipatu nahi. Bai egia da gazteek ez dugula ilusiorik ez gogorik ez ezer.

Batzutan ahora ireki baino lehen gauzak ongi jakin behar dira. Herri honetan badago droga eta langabezia baino arazo handiagorik.

JENDEA

Jende bat

SOBRE EL GAZTETXE

SOBRE EL TITULO

Quisiera mencionar que me es indiferente que tachéis este título y que en su lugar pongáis kulturetxe, putetxe o kristaueetxe: creo que es lo de menos.

SIGNIFICACION DE GAZTETXE

Ante los diferentes significados que al parecer tiene la gente sobre un gaztetxe (kulturetxe, putetxe o como queráis), me permite darle un solo significado, para que la lectura no se desvíe por cauces extraños; es decir, para que los que malentienden intenten discernir, y los que no quieren entender pasen de página, ya que no es nada agradable escribir para santos reacios ni hombres milagrosos.

Un gaztetxe es un lugar o local donde la juventud pueda estar, reunirse y organizarse con el fin de realizar cualquier actividad deseada y nada más. Puesto que de aquí se deduce todo lo demás.

Por ejemplo, cuando un colectivo dice estar, dice convivir y por lo tanto elaborar una normativa.

¡Ah no no, nosotros queremos un gaztetxe para escaparnos de esta pútrida sociedad y no tener que cumplir ninguna clase de obligaciones! Pues, amigos míos, estáis equivocados. Primero porque el único medio para aislarse de la sociedad es la soledad, donde no existen ni las obligaciones ni normas, ni prejuicios ni mentiras, ni discordias ni guerras, y por esto no entiendo cómo se puede huir de la sociedad y a la vez vivir en ella y de ella. No se puede utilizar un gaztetxe como medio de evasión de la sociedad sino como contribución a la mejoría del mismo. Y cuando digo esto no digo precisamente que utilicemos las mismas fórmulas organizativas que utiliza una institución, un pueblo, un estado, sino que, si es posible, creemos unas nuevas.

Con respecto a la segunda contrariedad decir que en todo colectivo debe existir una normativa. Una normativa que responsabiliza y no que obliga; esto es autogestión. Aquí es donde el Ayuntamiento (o parte de él) cometió un gran error, cuando desde un principio obligó a los jóvenes a cumplir una serie de obligaciones. Está bien dar dos o tres condiciones (de que se aproveche la casa, de que cualquier obra del local sea previamente avisada, etc) pero nada más, ya que cuando pedimos un gaztetxe, queremos autogestionarlo. Se utiliza la obligación cuando se ve que no hay responsabilidad, nunca antes.

Y siguiendo con lo de antes, decir que todo aquel que no es partidario de una

HISTORIA

Los primeros movimientos comenzaron hace unos dos años cuando se pedía lo mismo que hasta ahora, locales para los jóvenes. El Ayuntamiento, por medio de un acuerdo tomado en un pleno, nos respondió que al no disponer de casas vacías no podía satisfacer nuestro deseo.

Indicar que entonces no fue mucha gente la que se movió y tal vez por ello no se intentó retomar una nueva postura.

A finales del año pasado comenzaron nuevamente las reuniones: primero en los locales del Aurrera K.E. y después en una sala que el Ayuntamiento nos cedió. En estas reuniones, a las que asistía mucha gente, lo que se decidió de inmediato fue: pedir nuevamente un local al Ayuntamiento, y dar una serie de razones al mismo por dicha solicitud. Razones como: la juventud no dispone de un lugar donde estar y divertirse como para realizar grupos de teatro, clases de danza, talleres, festivales, radio libre, actividades deportivas, etc.

El Ayuntamiento accedió a darnos el local con una diversidad de opiniones admirable y con una desconfianza y miedo claramente perceptibles (al menos en algunos...). Y es que no veo ni un mínimo de racionalidad en personas que sacan a relucir sus tendencias y habilidades políticas (si es que las tienen) incluso a la hora de deducir dónde colocar un tubo para el desagüe. Que hay que discutir, de acuerdo, pero...

Pero en fin, la cuestión es que se consiguió un local y un objetivo estaba cumplido.

Y para colmo de los colmos, ¿qué ha ocurrido y está ocurriendo? Que a las reuniones está asistiendo cada vez menos gente, hasta tal punto que se han tenido que suspender las tres últimas. ¡AY! Qué de hipocresía veo en aquellos aplausos de la gente que llenaba el salón de plenos del Ayuntamiento, cuando el alcalde dijo sí a la cesión del local. ¡Ahora resulta que nosotros también desconfiamos! ¿O acaso creíamos que lo más difícil era conseguir un local? Cuando nosotros los jóvenes, el grupo social más heterogéneo, sabemos que organizarnos es misión ardua, ¿o acaso creemos que toda lucha o revolución acaba en cierta fase de la vida, cuando sabemos que la vida es revolución y hasta que no termina la una, la otra tampoco?

Aunque, quién sabe, tal vez nos hayamos dado cuenta de que amamos la anarquía, de que creemos sólo en nosotros mismos y de que estimamos toda vida individualista, pero mucho me temo de que esto no sea así ya que a todos veo pasar delante de mí, en esta parapléptica sociedad, ¿no será que un gaztetxe se está derrumbando porque ya no creemos en nada, es decir ni en nuestra propia existencia?

CONCLUSION

A modo de conclusión señalar que todo aquel que desee vivir y recluírse en las bellas montañas de este pueblo o del que sea, el que cree en sí mismo y desista toda norma y sociedad habrá elegido el camino más hermoso y difícil, ¡suerte! Pero el que como yo depende de la familia, de los amigos, del Ayuntamiento, del empresario, de la hora, de la televisión, del fútbol, o de la cerveza, intentamos depender menos: acudamos a las reuniones del gaztetxe, que hay mucho tiempo perdido. Que conste que no estoy rogando, sino aconsejando.

ANOTACIONES

Primero decir que cuando se tiene la oportunidad de criticar, se critica, y cuando se tiene la de autocriticar se autocritica.

Y segundo, para los que identifican el gaztetxe exclusivamente con droga, decirles simplemente: ¡Viva la ignorancia!

HERRI KIROLAK

Gaur eguneko gizonaren bizitzan, leku handia hartzen du kirolak: jende askok soldata irabazten du kirola dela eta; gaurko kirola industri handi bat da eta, bere inguruan diru asko dabil batera eta bestera. Baditugu beste kirol batzuk ere. baina hauek maila hestuagoan mugitzen dira. Herri kirolei buruz ari naiz, noski.

Munduan arraza eta jende asko bizi da, eta bakoitza bizia bere erara moldatzen saiatzen da. Eguneroko bizi —lan hortan sortu dira kirol batzuk eta herri bakoitzean bereziak. Ni euskalduna naiz eta neureak ezagutzen ditut: euskal herri kirolak.

Olinpiada batetan, jende asko biltzen da neurtzera, eta denak dira berdintsuak. Berdintsu jartzen dira eta kirol mota berdina egiten dituzte, nahiz eta azal ezberdina eraman muskuloen gainetik. Ikuskizun ederra eta pozgarria: baina hontaz ahortzi gabe garrantzi handia duela uste dut herri kirolak herrian. Eta berarekin bizirik edukitzea, sekula baino gehiago gaurko egun «moderno» hauetan.

Bizitza aldatzen ari da, eta badirudi herri bakoitza bere nortasuna galtzen ari dela. Hemen du nere ustez benetako egin-beharrak herri kirolak; hizkuntza eta kultura osoak bezala. Baina honek ez du esan nahi herri kirolak gaurkotu behar ez direnik, baizik eta guztiz alderantziz, orduantxe bai baldako direla bestela.

Herri kirola egiten duen batek zer egiten ari den eta zergatik egiten duen, jakin behar du. Ahalmena izan eta marka handiak egite soila, gauza motza izan liteke.

Batek baino gehiagok galde dezake: kirola kultura da? Noraino da herri-kirola kirol, eta noraino kultura. Benetako kirola dela, nahiko garbi dago, ez baitago gure artean, kirola egiten dabilenik bizkarra eta kopeta izardiz busti gabe. Eta, ez al gara bada, kultura egiten ari, gaurko hiri handi eta «moderno»-an gure aurrekoek lantegitik ateratako kirolak jendeari erakusten dizkiogun.

Baina kezkek erraz sortzen zaizkit: askotan folklore hutsa bihurtzeko arriskuan jartzen baita gure kirola; horixe izango litzake azken pausoa. Beste bideak hartu eta jarraitu beharra daukagu. Apustua izan da bide, azken urte hauetan eta gaur ere, hala dela esan behar. Baina badaude beste era batzuk ere kirola egiteko; hau da, txapelketak, erakustaldiak, torneoak, markak jartzeko saioak eta beste batzuk.

Denok elkar hartu, erabakiak hartu, bideak neurtu eta jarraitu behar dugu. Askotan galdetu izan didate, jende arrotzen artean saio bat egindakoan, nola ikusten duten haiek gure ekinaldia. Haiek kirol bezela ikusten dute. Saio hauetan lanean ari denak, zera izan behar du kontutan: zein jenderen aurrean ari den batetik eta egitera doan lanaren berri ematea bestetik, gero behar bezela ikusia izan dadin.

Baina egia esan, niri kezka gehiago ematen didate gure arteko zenbait tokitan egiten diren saioak, kanpoan adinako arrotzasuna nabaritzen baita bertan.

Sarri izaten ditugu gure artean, Japongo edo beste tokietako jendeak gure kirolaz jakin nahiean, filmazioak eta egin nahiean. Izan ere kanpoko jendea harritu egiten du gure kirolak. Zergatik? Ezagutzen ez dutelako; beste inon egiten ez delako.

Gure kirola, gure nortasunaren adierazpen era bat da, zalantzarik gabe.

Nere ustez euskerak eta bere kirolak, maila berdina behar dute; ez gara ihar-dungo euskera irakasten Marruecos-en baina bai bertan etxean dauden hutsu-neak betetzen eta behar duen «kategorian» erabiltzen. Euskera eta euskaldun kirolak famili berekoak dira eta tratu berdina behar dute. Askotan gertatzen da ondoan, daukagulako edo gurea dugulako ez garela konturatzen izan dezakeen balioaz eta galdutakoan, ezinezkoa denean eskuratu nahiean saiatzen gera. Gure egin-beharrak egoera horri aurrea hartzea da, herri kirola bere benetako tokian erabiltzeko.

Jende askok eta kazetariak ere, zergatik ez naizen joku olinpiko batetan saiatzen, galdetzen didate sarri, eta niri parre txiki bat agertzen zait ezantzuterakoan. Nola adierazi nire sentimendu eta mundua, galdera horrela egiten didatenei. Nire gorputzeko kemena agertzeaz gain, nire aurrekoiei homenaldi bat eskeintzen dietela harria jasotzen dudana bakoitzean adierazten saiatzen naiz halere. Nire egin-beharrak, ez dela gorputzaren ahalmenak ezagutzen ez dituen kirol bateri saltzea, baizik eta nire endakoen kirol denari, kategoria olinpikoa ematea.

Badakit gure kirolek ez dutela olinpiada batetan ibiltzerik; horretarako nazio askotan erabili beharrekoa litzateke. Gu, euskal kirolariok ateratzen gara etxetik kanpora ere erakustaldiak egitera, eta jendeak atsegin eta interes handiz ikusten du gure saioa, baina ezin eskatu jende horri kirol hauek egiten hasteko. Edo, beharbada ez legoke eskatu beharrik. Beste zenbait gauzakin gertatzen den bezelaxe, asko ikusiaz gain probatzera deitua lirateke. Hor daukagu zelta pilota. Ez gara euskaldunok, bakarrak hortan, baina bai onenak; eta bestalde, bertan beste edo gehiago jokatzen da kirol hau Ameriketean.

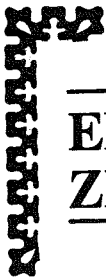
Beste kirolekin ere, egin daiteke egiten den baino gehiago. Lehiaketa mailan ez beharbada, baina bai erakustaldietan. Hain gurea duguna eta aldi berean hain berezi egiten gaituen kirola, erakutsi egin behar da mundu zabalean. Zer egiten dte bada gurekin nazio boteretsuak? Hori, Hemendik edo handik beraiena erakutsi, sartu. Eta orduan eta bosteretsuago.

Arte Plastikoak bezelaxe, kirolak, nahiz herri kirola izan, ez du ahozko hizkuntzarik. Beraz, berdin uler daiteke Ameriketean nahiz Japonen.

Gure herri kirolak, kirol bezela ulertuak eta erakutsiak behar dute izan etxean nahiz erbestean. Eta erakutsiak behin eta berriz. Gasteizko Foru Enparantzan, Haw —Par Villa-n Singapurren, Londrezko Hyde Park famatuan, ...eta munduko bazter izkutatuenetan.

ERASOTeko ZERRIENAK

Gauza jakina da Leitzañ badela Erasote izeneko barrio bat. Barrio hortakoek sorgin fama ta, ba omen zuten lehen.

Kontuak kontu, asuntoa da, orain bezela, garai batean ere Erasoteko baserrietan zerriak izanen zirela. Lau hankakoez ari gara, noski. Horra gai aproposa bertsoak paratzeko, eta zerrien aitzakian jabeei ere lore bat edo beste eskeintzeko. Ez dakit nor izanen ote zen bertsolaria, ez eta non eta noiz moldatu ote zituen bertsoak. Aditu dudanez, hori bai, erasotear umoretsu batek, arratsalde batez...

Bost salda garbi edaten dute
Juantxeneko txerriak
Txopilon eta Ontsalunean
hiltzen ditu egarriak
Urrustimiltxon hazitzen dira
guzien atzengarriak.

Tutenea, Aurtxikinea
Ozparrun hirugarrena
prozesio bat egingo nuke
Gorritenetik Baruna
otsaporrú bi egosi eta
horko txerrien ordena

Kordaun, Eztebenean
Peustenean floreak
horiendako zerriendako
kontrabando laboreak
Malkorrekoak irudi dute
sasiko arratobeak.

GAUTXORI

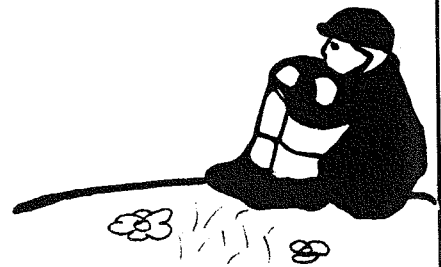
BAZENEKI...

Bazeneki zertan ari naizen
zertan pentsatzen dudán
zer nahi nukén
nora nihoan
nola nagoen
nik ez dakidana

Noiz esango didazu?
zer nahi duzun
zer pentsatzen duzun
nora zoazen
zertaz zoazen
nola zauden

Argituko gináteke:
zer nahi dugun
zertan pentsatzen dugun
nora goazen
zertaz goazen
nola gauden

GUTXI DAKIEN BAT

Ixiltasuna maite dutenei

Zenbat gau ixiltasunean galduak!!!
Nekez berotzen zaizkit eskuak
nonbait, noizbait
maitatuko dudán gorputz bila.
Udazkeneko azken ilunabarrean
atea ireki dun;
hitz erdirik esan gabe aulkian
eseri eta
hire adats gorrixka orraztu dun.
Ene sustraiak lurrari loturik
susmatu dizkinat.
Neguko esne-gainak estalirik
salako leihotik
hogaztien ihesari so hago;
bitartean nik
behi-esnea berto dihat.
«Ni nauk zaldiz etorria»
esan dun ahots gardenez
lehenengo bitxilorerá biltzean.

ENE, NESKATXO ILEGORRIA,
nola murgildu naun
hire keinuen edertasunean?
hire ezpainen apaltasunean?
Jadanik katuak tripaz gora
eguzkiaren printzak gozatzen dizkin.
Ustekabeán ene erraiak
zirrara zorrotz batez astinduek
sentitu dizkinat
baina ez naun ausartzen.

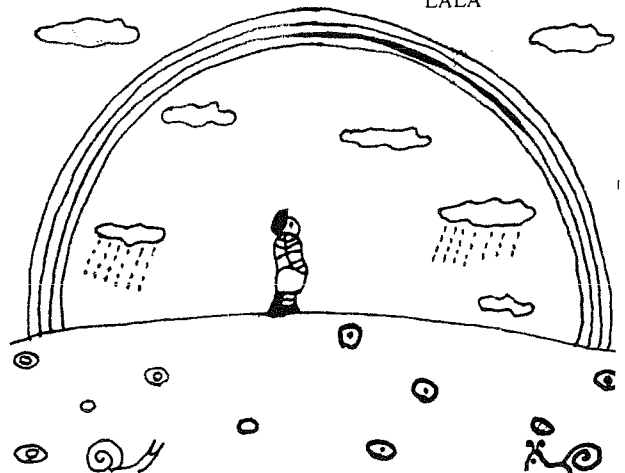
URTZIK BERE ZALDIAN
eramanen al hau,
usoen harat-honatean?
marrastuko al ditun
amaigabeko txendak
hire suzko adatsean?

Ez naun ausartzen galdetзера
eta beldurrak janak zeuzkanat hitzak.

AI, HIK, ENE NESKATXO ILEGORRIAK:
larruzko soinekoa prest daukan eta sutondoan eseri
haiz.

Aurtengo neguan ez dinat
hotz izpirik susmatuko eskuetan.

LALA

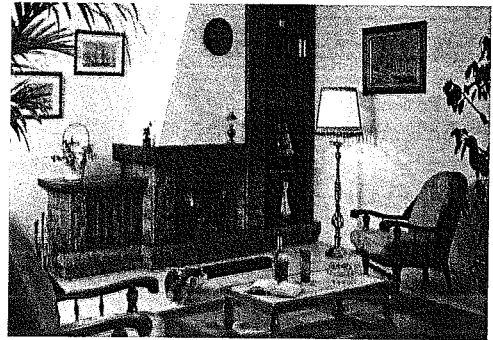

ANA

* Jenerari dena
* Festa zoriontsuak
opa dizkione

PATXI ARRAZOLA, 9

Leitza

Chimeneas GAZTELU

Sistemas de

Calefacción AGUA Y AIRE

EXPOSICION:

Elgoien, 32 - LEITZA

(Navarra)

TALLER DE CANTERIA
TRABAJOS EN PIEDRA Y MARMOL
REVESTIMIENTOS DE FACHADAS DE PIEDRA
ARCOS, ZOCALOS, ESCALERAS,
FOGONES "ESTILO VASCO"
CRUCES Y LAPIDAS
CHIMENETAS Y TODA CLASE DE TRABAJOS
EN PIEDRA

TRANSPORTES

LES DESEA FELICES FIESTAS

Telfnos.: Taller 51 04 47
Domicilio 51 01 11

LEITZA (Navarra)

Pedro Telletxea

- Construcciones
- Albañilería en general

P. Arrazola, 12, 2.º A - Tel. 510580

Jai zoriontzueak opa dizkizue

Martin Lizarraga

Carnicería y Charcutería

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Telefono 510283

Gregorio Sagastibelza

Constructor y Albañilería en general

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Tel.: 51 00 59 LEIZA

FOTO ARGAZKIAK

MUGICA

Estudio en

Calle Obispo Huarte

Télf: 51 04 40

Fotos Carnet entrega inmediata

Fotos Estudio
Ampliaciones
Bodas
Homenajes etc.

Fotocopias en el acto

EROSLE

Supermerkatua

Tfno.: 51 00 36

PESCADERIA ANA

PESCADOS FRESCOS
Y CONGELADOS
DEL CANTABRICO

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Tel.: 51 01 18

Zapatería Tirapu

Calzados finos de Caballero y Señora

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Eibarren 36

Tel 51 00 15

«GAZTETXO»

Goxotegi eta jolas lekua

Pesta zoriontsuak opa dizkizue

JANARI DENDA ZABALETA

JAI ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

TEL: 51 04 28

LEITZA

ARDOTEGIA

LENITZ

ARDO ETA LIKORETAKO BILTOKIA
INSALUS, SAN MIGUEL GARAGARDOA
ETA COCA-COLAREN BANATZAILEA

FESTA ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

TEL: 51 03 33 eta 51 04 86

LEITZA

**MANDRILADORA
LEITZA**

S. Coop. Ltda.
JAI ZORIONTZUAK OPA DIZKIZUE

Fabrika Geltokia A., z/g Tel.: 510.262 LEITZA

**TABERNA, ERRETEGIA
MENDIZABAL**

Txuleta eta bisigu erretan espezialitatea
JAI ZORIONTZUAK OPA DIZKIZUE

Elgoien, 22 Tel.: 510.128 LEITZA

**SAGASTI
TABERNA, JATETXEA**

JAI ZORIONTZUAK OPA DIZKIZUE

Tel.: 510.027

GARAGE LEITZA

AMAZABAL, 29 KALEA

BEREBILL KLASE GUZTIETAKO
KONPONKETAK ETA EROSI SALDUKETAK
PEUGEOT-TALBOT AGENTZIA

TEL: 51 04 66 LEITZA

**J. M. HERNANDORENA HUARTE
BARDINDENDA - GARBIGAI DENDA**

OPARIGAIK - GARRAIOA

JAI ZORIONTZUAK OPA DIZKIZUE

Tel.: 510.055

Astiz Zurgindegia, s. l.

Sukaldeko haltzariak eta oparigaiak
Pesta zorlontsuak opa dizkizue

Teléf. 51 02 85 Leitza

CHAPA PINTURA **GURIA** KARROZERIAK
(P. KALDERON)

"REPARACION DE VEHICULOS. PINTADO EN
CABINA, SECADO AL HORNO"

JAI ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

TEL: 51 02 55 LEITZA

Vda. de Lázaro Erviti

SERRERIA MECANICA

JAI ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

Teléf. 51 00 08 LEITZA

**ARIZTIMUÑO ANAIK
ERAIKINTZAK**

Lan orokorrak eta berrikuntzak

JAI ZORIONTZUAK OPA DIZKIZUE

Tel.: 510.374

LEITZA

BIKOITZ

Gozotegia - Taberna

Tarta, pastel eta opiletan espezialitatea

JAI ZORIONTZUAK OPA DIZKIZUE

Elbarren, 16

Tel.: 510.072

LEITZA

ASTIZ

LIBURUDENDA eta PAPERDENDA

Eskolarako eta kiroletarako gaiak

JAI ZORIONTZUAK OPA DIZKIZUE

Elbarren, 28

Etxeko tel.: 510.405

MAPFRE

MUTUALIDAD DE SEGUROS
Una organización a su servicio

Telefono: 51 04 99

Jai zorionsuak opa dizkizue

GURATZ-MENDI

K. K. J. ELKARTEA

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Elgoien, 1

LEITZA

Irurak

ARRANDEGIA
*Eguneko arrainak
mariskoak*

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Tel.: 510.491

Elbarren K. LEITZA

KORNIETA ELKARTEAK

Jai zoriontsuak opa
dizkizue

LEITZA

JOSE ETXEBERRIA

GIZONEZKOENTZAKO
ILEAPAINDEGIA

Jai zoriontsuak opa dizkizue

LEITZA Tel.: 510.282

RODRIGUEZ ETA ERASO LANTEGIA

 RENAULT zerbitzua

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Tel.: 510.259

Elgoien kalea, 15

"GARBI"

Garbigaidenda
Usaidenda eta
Jostailudenda

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Tel.: 510.173

PLAZA Autoeskola
AIALA Gestoria
UNION LEVANTINA Aseguruak
Ordezkarria: Jose Mari Razkin

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Huarte Gotzaia K., 8

LEITZA

Tel.: 510.338

PERURENA HARATEGIA

Hemengo zekorretan
espezialitatea Urdaitegia

Tel.: 510.164

Jai zoriontsuak opa dizkizue

ERBITI AIZKORAK

Tomas Erbitiren alarguna
Aizkol txapelketetarako
aizkora garantizatuen fabrika

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Tel.: 510.060

AZPIROZ ETXEA

JANTZI DENDA

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Tel.: 51 02 46 LEITZA

KOXME ZABALETA

Ultramarinos

Pesta onak opa dizkizuegu

LEITZA

«ELKAR»

Ileapaindegiak

Pesta onak opa dizkizue

LEITZA

BASA-KABI HOTELA

Jatetxea, logelak
SNACK BAR

Jai zoriontsuak opa dizkizue

GAZTAÑAGA Taberna
Jose Antonio Escudero
Ogitartekoak, pintxo beroak, kaxuelak

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Tel.: 51 04 34

ETXE - TRESNAK

ARGI-INDAR INDUSTRIALA
HIFI - TELEBISTA - BIDEO

RADIO eta TELEBISTEN KONPOKETA
TELEBISTARAKO ANTENA JARTZEA
ELETRICIDAD INDUSTRIAL
T.V. - HIFI - VIDEO

REPARACION DE RADIOS - TELEVISORES
INSTALACION DE ANTENAS DE T.V.

Urrutizkinak: 51 02 08 - 51 01 81

LEITZA (NAFARROA)

JAI ZORIONTSUAK
OPA DIZKIZUE

JOSE
MIGUEL
URKIOLA
ESNEKI AK

Jai zoriontsuak opa dizue

LEITZA

Cafetería

MARRI

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Elgoien, 6

LEITZA

SARALEGI

Jai zoriontsuak opa dizkizue

CITROËN

TEL. 510490

LEITZA

OIALDE
TABERNA

Bazkalurrekoak
eta ogitartekoak
Kafeak, ardoak
eta likoreak

Jai zoriontsuak opa dizkizue

Tel: 510.077

LEITZA

Construcciones
Azpiroz y Saralegui, S. L.

ETXAGINTZA
UR ERAKARPENAK
SANEAMENDUAK

JAI ALAI ETA ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

Teléfono 51 02 04 - LEITZA (Navarra)

**JOSE IGNACIO
ARZALLUS**

Harategia - Urdaitegia

HEMENGO GAZTAK

Jai zoriontzua opa dizkizue

LEITZA
Tel.: 510.377

BERASTEGI
Tel.: 674.534

**KAFETEGIA
GOZOTEGIA**

NEKANE

TEL: 510328

Jai zoriontzua opa dizkizue

LEITZA

SE RECOGEN ENCARGOS DE
TARTASYPASTELES

ARAKINDEGIA

JATETXEA

Jai zoriontzua opa dizkizue

Tel. 510052

**ZURGINTEGIA
TOMAS ALKOZ**

"MARTIKO"

JAI ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

LEITZA

J.A. URKIOLA
Harategia, Urdaitegia

Idi haragitan eta hemengo Zekorretan espezialitatea

JAI ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

Tel.: 510.467

LEITZA

LEITZATARRA Taberna

Gosariak, kasuelak, pintxo beroak, e.a.

Irekita goizeko 7etatik.

Tel.: 510.352

JAI ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

TXOKO

Taberna, Jatetxea

Ostatua, mantenu osoa

JAI ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

Tel.: 510.277

Oparigaiak, kirolgaiak, e.a.

Tel.: 510.054

LANDA TABERNA

Giro jatorra musika ederra

Jai zoriontzua opa dizkizue

LEITZA

MERTZERIA DENONTZAT

Jostun tresnak, galtzerdiak eta azpiko arropa

Tfnoa: 51 05 61

Pesta zoriontzua opa dizkizue

LEITZA

ZUBITUR

Renovación de carnets de conducir y
transferencias de toda clase de vehículos.

Tfno. 51 04 47

C/ Elgoyen, n.º 43

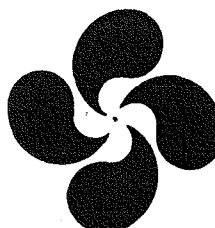
**Ignacio
Arrarás**

Bodegón - Vinos, Sidra
y licores

Cervezas El León

Jai zoriontzua opa dizkizue

Tel. 51 03 53

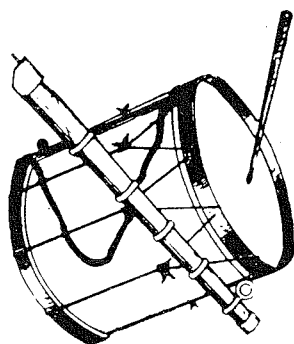
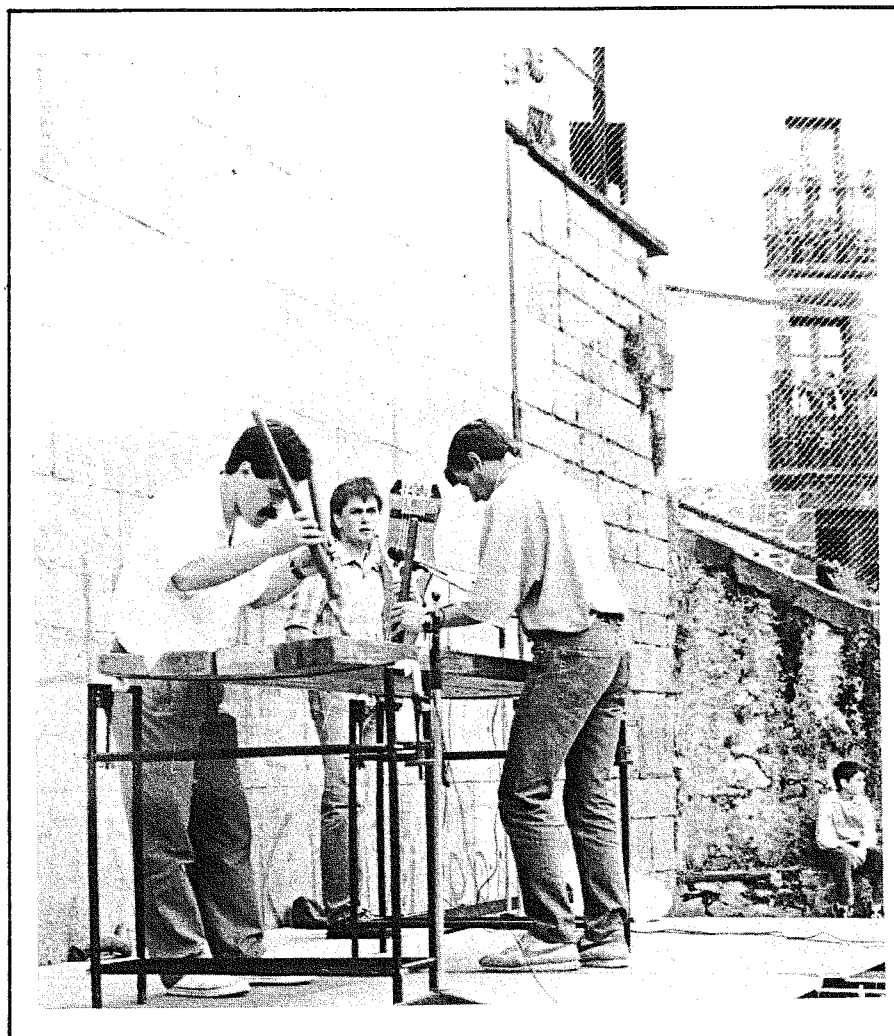

**zorionezko festak deneri
nafarroako aurrezki kutxa**

felices fiestas

CAN

CAJA DE AHORROS
DE NAVARRA

**JAI ZORIONTSUAK
OPA DIZKIZUE**

